

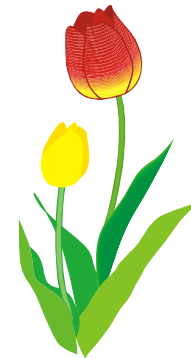

Оторбаев Б.К.

АБЫЛ, ЖАРКЫН БАЯНЫ

(махабат легендасы)

Поэма, ырлар, аңгемелер,
котормолор

Бишкек – 2009

УДК 82/821
ББК 84 Ки 7-5
О-85

Оторбаев Болот Капарович

О-85 АБЫЛ, ЖАРКЫН БАЯНЫ (Махабат легендасы). Толукталып 2- басылышы – Б., 2009. – 96 б.

ISBN 9967-22-972-1

Мында Б.К.Оторбаевдин сүйүү темасына арналган поэмасы, ар кайсы жылдарда жазган бир катар ырлары, эки чакан аңгемеси, орусчадан котормолдору камтылды. Китеп жаштарга арналат.

О 4702300200
ISBN 9967-22-972-1

УДК 82/821
ББК 84 Ки 7-5
© Оторбаев Б.К., 2009.

АБЫЛ, ЖАРКЫН БАЯНЫ

(*махабат легендасы*)

БЕТ АЧАР

Кыдырып, жер танабын бүтүн басып,
Келаткан жолоочудай ашууну ашып,
Тээ дөңдө жалгыз терек асман тирейт
Караанын алда кайдан көзүң чалып.

Кызык да дайнын билип, даңкын угуш,
Ал терек ойго салат не бир укмуш.
Бул не тал? Бул не терек? – дегенде эле,
Чубурат көз алдыга ачуу турмуш.

Алптардай жомоктогу элес курап,
Ал терек алда недей көзгө урунат.
Күбөсү өткөндөрдүн мен дегенсип,
Күнгүрөп, өзүнчө эле гүлдөп турат.

Таң калып, улам тиктей көзү кана,
Ан сайын керемет күч арбай, тала.
Баргын! – деп эркке койбой алдыга алат,
Көргөнү чындап эле жолдон кала.

Жакындап барган менен жөөсү, атчаны –
Үн-сөзсүз турат карап, токтоп каны.
Кандайдыр жүрөксүнүү бийлеп алат,
Ашыгып, кеткенинче чыгып жаны.

Сыйрылып, тулку бою бүт карттанып,
Какжырап, жалгыз гана сөңгөк калып.
Каткансып терең сырды эчаккы бир
Денеси жүз жеринен жараланып.

Жарылып, сынып бутак, канап жүрөк,
 Азапты тартса керек далай түтөп.
 Андан да батчу күнү келүүчүдөй...
 Эртеңден нени каалап, нени күтөт?

А бирок куураса да калып сөңгөк,
 Өңгө эмес, түшкө кирбейт кулап өлмөк.
 Дале өжөр, тоо карысын эске салат –
 Ой-кырга көзүн тигип, көңүл бөлмөк.

Козголсо күңгүрөнүп, каары ташып,
 Жай-кышы ысык-суукту өзүнө алып,
 Карт чынар карт жолборстой көзгө элестейт,
 Өз эркин тоо койнуна бүтүн таңып.

Неченге күбө болуп, туюп кырын,
 Карт чынар жашап келет артып кылым.
 Айтпаса кийинки муун кайдан билет?
 Ким билет? Ким туя алат ички сырын?..

Ар бир жыл ар башкача мөөрүн басып,
 Тынч бербей, түпсүз санаа жабыркатып,
 Куу такыр, илип алар тутам чөп жок –
 Чөлкөмү көрүстөндү эске салып.

Жай-кышы шамал боздоп, күүсүн чалат.
 Бетке уруп, улам күчөп каарып талат.
 Кыйналып, онтогондой күңгүрөнүп,
 Карт дарак дене бойго сырын катат...

*Ал күндөн эске аларлык нелер калган?
 А нелер жомок болуп ырга айланган?
 А нелер замандардын баасын алып,
 Күн санап улуу сөзгө өтүп барган?*

* * *

Бул баян баштап койгон барак ачып,
 Бир топ муун илгери өткөн турпак басып.
 Алмашкан андан бери нечен доорлор,
 Издери ал күндөрдүн улам жашып.

Карт чынар куурап болгон тээ дөңдөгү
 Ал кезде жапжаш чынар – дале өнмөгү.
 Оо анда күчтүүлөрдүн заманы тууп,
 Алсызы камчы алдында, шол – көргөнү.

Ал күндөр коргон болуп азаматтык,
 Бааланган ата сөзү, эрдик, марттык.
 Уруунун намысы үчүн, актык үчүн
 Эр жигит ат үстүндө, күлүп шаттык.

Эл коргоп, эрдик менен боору бүтүн,
 Заманда так ошондой – дайым күтүн.
 Бул ченде бир чоң урук айыл болгон,
 Кадимки кыргыз айылы жүздөй түтүн.

Ал эми тээтиги суу аккан кулап,
 Шондо эле таш агызчу жолун улап.
 Киргенде жаз күндөрү долуланып,
 Аттуу да өтө алчу эмес кечүү сурап.

Жыл санап бүлө өсүп, ырыс кирип,
 Боюна ошол суунун боз үй тигип,
 Ал айыл тээтигинде жайгашчу эле
 Төрлөрдү жогоруда бүтүн билип.

Жер бербей короо-короо толгон малы,
 Айдалып тоо этектей дан – кайрагы.
 Не түркүн өнөрдөн да куру эмес,
 Керегин өзү өндүрүп турган чагы.

Талыкпай эр уулу үчүн кемсел бүргөн
 Тигине чебер колдор өрмөк түйгөн.
 Бериде кыз-келини кийиз басып,
 Шырдакка не бир укмуш гүл түшүргөн.

Уздары колу тынбай антип турса,
 Жип ийрип, терини ийлеп, көңүлүң бурса,
 Эркектер усталыкты артык көрөт –
 Себеби, курал керек кылыч сунса.

Анакэй: темир уста кычкач алып,
 Жанында жардамчысы көөрүк басып,
 Айбалта, найза согуп олтурушат,
 Өткөнүн убакыттын билбей калып.

Ал эми беритеде зергер аба
 Ишине так бүтүргөн маашырлана,

Үй боорлоп илип коюп жасаганын
Көрсөтөт «мынакэй» деп бирден ала.

Ээрчи аба түк шашылбай ээрин чабат.
Талыкпайт, кээде тиктеп, жонуп калат.
Жанаша алектенген түндүкчүсү
Уукка деп тобулгуну жонуп барат.

Мергенчи от түтөтүп, огун куят.
Камчы өрүп өрмөкчүсү жерде олтурат.
Мүнүшкөр колуна алып алгыр кушун,
Аз-аздан жем тиштетип тоюндурат.

Четки үйдө бышат сабаа күрсүлдөтүп,
А сыртта казык кагат дүпүлдөтүп.
Чоң эне курут жаят таш үстүнө
Чочулай, балдарынан көзү өтүп.

Бир жутсаң суусун канып, суусап барсаң,
Мөл булак тигинекей, алдан тайсаң.
Бой жеткен сулуулары сууга келет,
Жаш кезде бул да кызык, карап талсаң.

Кылганы оор болсо да ден чарчаткан,
Кыздары уяң тартып, сөздөн качкан.
Шондонбу?.. Жүрөк күүсүн билдире албай,
Канчасы жаш күнүнөн өксүп калган.

Зарыгып, күнү кечке азып-тозо,
Койчунун эрмеги эле чоору боло,
Күү чалып, ички арманын ырга кошот,
Сүйгөнү туурасында үнүн созо.

Жигиттер, эр-азамат, жорго минип,
Келгенде бийиктеги жылкыны ийип.
Суу жээктеп кыз-келиндер толуп кетет
Карыга көнөчөгүн оңтой илип.

Жылкычы укуругун алга сунуп,
Сес кылып, үйүр башын бери буруп,
Көз кысат кызыл көйнөк жеңелерге,
Кыздарга, бээ саадырган, жакын туруп.

Ал эми күн батарда карап турсаң,
Эрикпей айланага көңүл бурсаң,
Баткан күн нуру алдында ой бир укмуш!
Ошондо кыздар болуп оюн курсаң.

Бул элдин кадыр-барктуу карылары
Кечке маал тигил дөңгө чогулушат.
Уруунун маанилүү бир ишин козгоп,
Кеп салып санжырадан олтурушат.

Ар күнү бороон улуп, бетке уруп кар,
Туулбаса найза сунчун, дүйнөң да тар.
Таанылып, эл журтуна калка болчу
Айылда Абыл аттуу бир жигит бар.

Темирден куюлгансып бүт турпаты
Зыңгырайт, жыйырма бирде болгон жашы,
Жолборс сүр, балбандыгын айтып болбос,
Айкырса кулоочудай тоонун ташы.

Кыймылы илбирс сындуу, ыкчам жетип,
Чечкиндүү, эр жигиттик баркын сезип,
Жигитте акыл да бар, кайрат да бар,
Айтканын аткармайын жүрө берип.

Жаштык кез ойноп-күлчү учур го айкын,
Жактырат ал бир кызды, аты – Жаркын.
Кыз өзү бир жаралган сулуулардан
Акындар күнгө теңер анын баркын.

Көргөн жан ал сулууну ойдо калып,
Күлгөндө ак тиштерин бермет чалып,
Койгондой жылдыз чачып арасына,
Кош өрүм эки көздүн жоосун алып.

Сөздөрү мөлтүр булак шылдырындай,
Тыңшасаң пери кыздын сыйкырындай.
Балкытып, дене бойду магдыратып,
Сан булбул обон салган сүйүү ырындай.

Жамалын бир карасаң, каухар чалып,
Болбосо сан түрлөнө гүлдөп барып.
Акылдуу көздөрүчү!.. Эс талдырган
Дүйнөнүн бар экени унут калып.

Жаркын кыз ак куу болуп көлдө сүзөт,
Абылы шумкар сымал чынжыр үзөт.
Тагдыры экөөн бөлбөй табыштырып,
Бир күлүп, күндө кечи бирге жүрөт.

* * *

Кеч күүгүм, карангылык түшүп келет,
Жай түнү мээрин сала күлүп келет.
Мемиреп барган сайын тоо арасы
Кандайдыр сулуулукту түрүп келет.

Тентек жел бетти аймалап сүйүп келет,
Шаштырып таза абаны сүрүп келет.
Келаткан сүйгөнүндөн кабар берип,
Жүрөктү элжирете күлүп келет.

Жымындап жылдызы да жайнап келет,
Кандай деп бүт баарына салам берет.
Чыккыла, оюн курчу убак болду! –
Дегенсип кыз-жигитке кабар берет.

Ай сулуу көтөрүлө жакын келет,
Бой түзөп, искек менен кашын терет.
Кимгедир күлмүң карап, обон сала,
Түн бою сулууларды издей берет.

Тентек жел талыкпастан бийлей берет,
Ага тең тоонун чөбү жай термелет.
Салгандай сан булбулу таңшык обон
Шуудурап жаш чынар да ырдап келет.

Мындайда кимдер гана чыдап турат?
Гүлгүн жаш жайкы түндө оюн курат.
Алыста, айыл жакта, көңүл ачкан,
Ырдаган кыз-жигиттин үнү угулат.

Түбүндө жаш чынардын Абыл турат,
Олтурат, түн шоокумун тыңшайт, угат.
Күткөндөй сүйгөн теңин, ал-аңгыча
Карааны сулуу кыздын көңүл бурат.

Ана көр: кыз ашыгат, чуркай басат.
А Абыл кубанычтуу тура калат.
Колунда мамыры гүл коомай кармап:
Жаркын! – дейт, кучак жая тосо барат.

Эр Абыл колун сунат кызга карап,
Көзүнөн жылдыз сындуу учкун тарап.
Кыз колу кандай сүйкүм, кандай назик
Жүрөктү элжирете кетип барат.

Жүрөгү жаш жигиттин алып учат,
Ырыска, чын бактыга шунда тунат.
Бек кысып, улам жыттап алкымынан,
Өпкүлөп, ага арнаган гүлүн сунат.

Кыз болсо мамыры гүл колуна алат,
Кыстарып саамайына, күлмүң карайт.
Көрсөң ай, так ошондо Жаркын да – гүл,
Гүл да – гүл, көздөрүнөн нуру жанат.

Жаш кыздан күчөп уруп ысык илеп,
Жалжал көз арбап барат сезим жиреп.
Тартылып, ээ боло албай, укмушуң кур!
Ташкандай ички бугу көөдөн тиреп.

Сүйгөндү улам карап көзүн албайт.
Жалдырайт, карагандан дале талбайт.
Дүйнөдө Жаркынга тең сулуу жоктой,
Оюнда бүт ааламга айтып жардайт...

Жаркын кыз Абылжандын сөзүн угуп,
Олтурат шибер чөптө бутун сунуп.
Жазданып кымбатынын тизелерин,
Шер жатат көзү жайнап, сөзү буулуп:

«Жаркыным, көз чаптырчы айланага,
Тыңшачы түн шоокумун кулак сала.
Айтарым, ушул түндү унутпайлы,
Өткөрүп калган өмүр гүлдөй жана.

Талыкпай жанга жагым күүсүн чала,
Кунт коюп уккан сайын эрий тала,
Ушул түн экөөбүзгө жаралган бейм,
Бир паста миң кулпуруп, мээрин ала.

Тагдырым жолуктуруп мени сага,
Чынында жаңылбаптыр жолун таба.
Андыктан кол кармаша бир басалы,
Даам сызып ак сүйүүдөн, эстен тана.

Ойлосом: кандай гана бактылуумун,
Сен барда күн шооласы, ачык нурмун.
Бир болсом сени менен түбөлүккө
Ыраазы элем, келчи бери – колум сундум!..»

Сүйгөнү сүйгөнүнө күлмүң карап,
Бир-бирин теңдеши жок кымбат санап,

Сырдашып олтурушат, Жаркын сулуу
Абылдын маңдайынан сылап-тарап.

Тигилип асмандагы жылдыздарга,
Киргизет мындай сунуш: «Кел санайлы,
Тээтиги түк капарсыз Ай сулууга
Жүрөктө болгон сезим кабардайлы».

Санашат, эмнегедир жетпейт санат.
Талашат, орду-ордунан тура калат.
Айтышат: «жок меники!», «меники!» деп...
Жаркын кыз «таарындай» нары басат.

«Кой эми, Ай жамалым, таарынбагын,
Кол сунам, кагып салбай кабыл алгын. –
Артынан каарманыбыз ээрчий басат, –
Суранам, шагымды тек сындырбагын...»

Түбүндө жаш чынардын жүзүн буруп,
Олтурат Жаркын сулуу шаттык бузуп.
Кейпинде чындап эле таарындай,
Жооп бербейт көңүл чөктү ойго тунуп.

Аз мурда бардыгы эле сонун туруп,
Ал эмес эркелеткен сөзүң угуп.
Эмичи: түк бурулуп карап койбойт,
«Таарынчы» ызгаар сындуу бетине уруп.

Ички оюн билдире албай ызгага уугуп,
Унчукпай, калган сындуу тамак буулуп,
Сулуу кыз жерди тиктеп дале олтурат
Жүрөккө кыйноо салып, денди кууруп.

Мына эми жанагыдай оюн курбайт,
Абыл! – деп, көңүлдү ачып күлүп турбайт.
Болбоско ушунчалык кетишеби?
Сүйгөнүн унутууга деги кыйбайт.

Махабат улуулугун жүрөк сындайт,
А чындык ийилсе да түшүп сынбайт.
Жигитке мындан бөлөк арга барбы?
Акырын жакын жыла кызга ыктайт.

Кучактайт, кынай белден бери тартат,
Улам өөп көздөрүнөн муну айтат:
«Тээтиги Чолпон жылдыз сага арнайм,
Сен үчүн жандан кечем, түк да танбайм...»

Жүрөгү жаш селкинин туйлап согот,
Колдору жаш жигиттин сүйкүм болот.
Бек кысып өпкөн сайын рахат таап,
Сүйгөнгө боюн таштайт, кучак толот...

Мындайда сөз сүйлөнбөйт эмнегедир,
Айтылып жүрөктөрдө болгон сыры.
Булбулу обон сала коштогонсуйт,
Бірдалып оргуп чыккан сүйүү ыры.

Турганда Абыл, Жаркын айкалыша,
Сезилет бири күндөй, бири Айдай.
Ширелип жүрөктөрү ажыраткыс,
Туюлат бирдик кандай, бирдик жандай.

Мындайда не бир жыргал артта калат,
Туюлуп эриндери шекер канттай.
Мас болуп ашыглыктын шарабына,
Мөлтүрөйт эки көзү карагаттай.

Чен барбы Абыл, Жаркын сүйүүсүнө?
Арналат сезим гүлү мөл булактай.
Сүйгөнү сүйгөнүнө кучак жайса,
Кулпурат дүйнө жүзү каухар заттай...

* * *

Бул күнү айлана кооз, көңүл бурат,
Шаттанат, баары бирдей оюн курат.
Чөлкөмүн ажайып нур мээрине алып,
Кары тоо башын чайкай күлүп турат.

Күлгөнү тоолорунун болуп кубат,
Көңүлдү жанга жагым обон бурат.
Көрүнүп булбулу бар гүл бакчадай,
Чынар да миң ыргалып, миң кулпурат.

Мас кылып түркүн гүлдүн жыты урат,
Булактын шылдыраган үнү угулат.
Шыңгырап көрүнбөгөн жылаажындар,
Кандайдыр салтанаттуу бий курулат.

Күүсүнөн чегирткенин кулак тунат.
Ызылдап чымын-чиркей тынчты бузат.

Гүлдөн гүл тандап уча көпөлөктөр
Чөптөрдүн ырдаганын тыңшай угат.

Бериде кекилиги ырды курап,
«Кекилик», «кекилик» деп бек унчугат.
Эрикпей таш үстүнө чыгып алып,
Айланып, канат кагып бийлеп турат.

Чымчыгы турмак беле ыр, күү сурап,
Жарыша үн салышып, сайран курат.
Оболоп бакыт кушу жогоруда,
Назарын тоо койнунун бүтүн бурат.

Ыр-күүнү күлүндөгөн шаттык улап,
«Көңүл ач», «кел» дегенсип тартып турат.
Кандайдыр жүрөгүнө эргүү берип,
Ырга жок кишини да акын кылат.

Бардыгы ырдаса да, күлкүнү улап,
Талыкпай бий курса да, бүтүн дуулап,
Негедир бир нерсени жетпегенсийт,
Ойноого өксү болбой тегиз куунап.

А көрсө, бийлегени белди бурап,
Үн созуп ырдаганы күүнү сурап,
Абылды, Жаркын кызды чакыруу бейм,
Чарчаса ошол жерде түшүп кулап.

Досторду сынагандай бирден ылгап,
Жигит, кыз не күттүрөт денди кыйнап?
Мээримди алдамчыбы?.. Келсе боло?!..
Баарысы күлбөйт беле эми чындап.

Күткөнүн табийгаттын билгениндей,
Бүткөнчө бир саам көздүн ирмеминдей,
Айлана жарк дей түшөт көз уялтып,
Асманга дагы эки күн илгениндей.

Анакей, Абылжаны жүзү жанып,
Кымбаты Жаркын сулуу катар басып,
Суу жээктеп ылдыйтадан көрүнүшөт
Көздөрдөн таалай, ырыс нуру тамып.

Сүйүшкөн кыналыша бирге келет,
Кол булгап, тээ алыстан салам берет.
Ана эми, ыр-күүлөрү кайра таңшып,
Келгени айтып бүткүс ырыс делет.

Чын сүйсө, чогуу согуп, чогуу ирмелет.
Сүйүү – бул эки жүрөк иши делет.
Тигилип, карап эле турганындай,
Бир күлүп, буттары да бир шилтенет.

Чөлкөмү көз алдынан бүт иргелет,
Жол бою ыр-күүлөрүн тыңшай келет.
Кулпуруп эми чындап тоо арасы,
Эликтер сууга келген элестелет.

Сүйүшкөн жолду ката гүлдөр терет,
Сага деп бир-бирине арнап келет.
Дүйнөнүн көркү болуп жаралгандай,
Бүт баары бул экөөнө көз жиберет.

Жаркын кыз сан түрлөнө гүлдөй жанат,
Эр Абыл миң кулпурад бүтүп канат.
Туюлуп бири – Чолпон, бири – нур кыз,
Үн сулуу уялгандай жүзүн катат.

Ушинтип келе жатып бир аз убак,
Абылы ырдоочудай алга обдулат.
Сүйгөндүн көздөрүнө карап алып,
Мына! – деп, көөдөнүнө ыр толтурат.

Ирмемде миң түрлөнүп, күлүп куунак,
Жашчылык бир келүүчү күлгүн курак.
Мындайда турмак беле тартынгансып,
Үн созду... тыңшайлычы эми чындап:

«Жаркыным, мени уккунуң,
Ырларым тыңшап тургунуң.
Арнадым жалгыз өзүнө,
Абылга көңүл бургунуң.

Жаш кезде ойноп-күлгүнүң,
Ар дайым куунак жүргүнүң.
Чын дилден сүйсөң,.. жүрөктүн
Угайын дедим бүлгүнүң.

Жүрөктү кантип кыйнайын,
Эмесе мен да ырдайын.
Көзүңдү жумуп уга бер,
Көргөнүм койбой сындайын.

Кымбатым менин сен белең?
Перизат кызга тең белең?

Сулуудан сендей айрылсам,
Тапасым билип сестенем.
Карашың укмуш – эс танат.
Көздөрүң күйүп, от жанат.
Берейин баасын десем да,
Айтылбай сөзүм тек калат.
Күрүчтөй аппак тиштериң
Берметтен сымал – тиктедим.
Жарк этип турса күлгөндө,
Жыргалын мен да билгемин.
Илешпес көзгө сымбатың,
Кайберен сымал турпатың.
Көзүмдү албай келемин
Кийинип чыксаң кымбатың.
Шекер, бал тамат сүйлөсөң,
Дагы да жакын жүрбөсөм.
Жалындап чыгат көздөрүм
Жакшылык ишке үндөсөң.
Айласыз калам ырдасаң,
Үн созо албайм кыйнасаң.
Бечера жанга айланам
Мыскылдап күлүп жыргасаң.
Кол тийгис жансың мен үчүн,
Керегим барбы сен үчүн?
Жаралдың элден бөтөнчө
Көрк болуп тууган жер үчүн.
Алыстап даабай карааның,
Дагы эле сүрдөп барамын.
Көптөгөн кыздан жактырып,
Өзүңдү жалгыз табамын.
Бактым бар менин жолуккан,
Сулууга сендей оолуккан.
Ар күнү өзүң деп жүрүп,
Жаш кыял минтип соолуккан.
Дагы да башка не десем?
Кызматчың болуп бербесем.
Кааласаң сулуу Айды да
Белекке арнап келбесем.

Эркелеп күлсөм колунда,
Туйгунуң болсом жолунда.
Бактылуу күндү бир көрүп,
Ар дайым жүрсөм оюнда.
Жөлөгүң делсем кыйында,
Коргоочуң менмин чынында.
Мына! – деп сууруп жүрөгүм
Алдыңа тартсам ыгында.
Артыла берсин жанганым,
Шаттыкка толгон таңдарым.
Досубуз биздин жан бүткөн
Ишенич болсун айтарым».

Басылса, козгоп бүтүп айтар кепти,
Сулуу кыз сүйгөнүнө не демекчи?
Ал ырдайт ички дилин ырга кошуп,
Чынында жигит ыры тек себепчи.

Анакей, сүйгөн жарын колдон алып,
Мурдагы уяндыкты такыр чанып,
Жаркыны мукам үнүн созолонтту
Нур чачып көздөрүнөн, күлө багып:

«Абылым, сага не десем,
Алтыным сен деп тергесем,
Айбыгып такыр кетерсиң
Айлуу бир түндө келбесем.
Жайдарым, сага не десем,
Жакыным сен деп тергесем,
Жабыгып такыр кетерсиң
Жайкы бир түндө келбесем.

Таң менен кошо күлбөсөм,
Таалайга сенин бүтпөсөм,
Табышың өчүп баратат
Талаалап кетип жүрбөсөм.

Көпөлөк болуп качпасам,
Көөнүңдү ички тапасам,
Көп ойлонбой куунак жүр,
Көңүлүң сенин ачпасам.

Ойлонуп эми чөкпөсөң,
Оң-солго көңүл бөлбөсөң,

Оюмда жалгыз өзүңсүң
Оболоп учуп көктөсөң.

Сүйгөнүм жалгыз өзүңсүң,
Сүйгөнгө көңүл бөлүңсүн.
Сүйөм деп сени алдасам,
Сүлдөрүм көзгө көрүңсүн.

Кымбатым жалгыз өзүңсүң,
Кырчынга көңүл бөлүңсүн.
Кыйбайм деп сени алдасам,
Кылганым көзгө көрүңсүн.

Ар сөзгө көңүл бурбасаң,
Арсыздын кебин укпасаң.
Айтылган антка бекеммин
Армансыз күлүп куунасаң.

Жылдыздуу түндө жүрсөм дейм,
Жыргап бир ойноп күлсөм дейм.
Жыргалым болгон сен менен
Жылмайып өмүр сүрсөм дейм.

Караңгы түндө жүрсөм дейм,
Канганча ойноп күлсөм дейм.
Канатым болгон сен менен
Карганча өмүр сүрсөм дейм...»

Канчалык үн созсо да моокум канбай,
Ырдашты дагы көпкө токтоно албай.
Сөз чыны, ырдаганга эмне жетсин?
Кымбаты күлүп турса ырыс чанбай.

Чиркин ай, чыдаар бекем эстен танбай,
Жүрүпмүн сүйгөндү мен көңүлгө албай.
Көздөрдөн, эки беттен нур төгүлүп,
Күн сулуу өчкөн сындуу көктө жанбай.

От бүркүп жаш жүрөккө, денди арбай,
Ашык жар обон созсо такыр талбай,
Кеткенсийт жылдыздарга аралашып,
Асманда мындан артык жашоо бардай.

Жарышып обон созуп ыр ырдашат,
Ырларын ашык жардын бүт тыңдашат.
Булардын келечеги эң бир жарык,
Кыялга чөмүлүшө каалгый басат...

Андан соң Жаркын айткан сунуш жагып,
Тээ ылдый суу жээгине түшүп барып,
Эки ашык ташка чыгып отурушат
Шарпасын тоо суусунун тыңшай канып.

Эңкейип колдорун жууй, жүзүн чайып,
Тигилип бир-бирине, күлө багып.
Жашчылык тентек кыял кез эмеспи,
Суу чачып кочуш толо, кайра качып.

Эркелеп ашыгына, кыт-кыт күлүп,
Калп эле кыр көрсөтө көзүн сүзүп,
Жаркын кыз чын бактыга батып турат
Сүйгөндүн жүрөк күүсүн тыңшай үнүп.

Абылы сүйгөн жарын колдон алат,
Ийинден коомай кармап бери тартат.
Тигилип жоодураган көздөрүнө
Дилдеги эркелеткен сөзүн айтат.

Жаркыны дагы жаркып турган болот,
Эңкейип шер ийинине башын коёт.
Айтылып сөз жок эле нечен сырлар,
Көңүлдүн өксү жери бүтүн толот.

Жаш жүрөк кантип чыдайт – айкалышат.
Эриндер түк жаңылбай түз табышат.
Оо көпкө аң-сезимге ээ боло албай,
Арзуунун кемесинде бир барышат...

Сүйүү – бул сүйүшкөндүн намыс, ары,
Жана да айтып бүткүс жыргалдары.
Мына эми, эртеңге жер айрыла албай,
Турушат, бул экөөнүн бир бейм жаны.

Сүйгөнүн эки колго так көтөрүп,
Абылы толкундана муну айтат:
«Жаркыным, жарык күнүм, ак таңдайым!..» –
Бактылуу, эки көздө жылдыз жанат.

Көтөрүп колдоруна сулуу кызды,
Токтолбой суу жээгине чуркап барат.
Жаш сулуу салмаксыздай таң каласың –
Жарышса нечен күлүк артта калат.

Кыйкырат: «Оо тоолорум, кулак салгын,
Тоо суусу, сен да мени угуп калгын.

Оторбаев Б.К.

– Мен сүйөм, мен сүйөмүн, чексиз сүйөм! –
Тыңшагын, бүт ааламга айтып баргын!..»

Сулуу кыз жүзү албыра эргип барат,
Назданат, сүйкүм карайт, кылыктанат.
Мындайда күн кызы да тең келе албас –
Таалайлуу, кара күчкө бетин басат.

Таза аба жан сергитип көңүл ачат,
Улуу тоо атасындай кучак жаят.
Экөөнүн сүйүүсүнө тилектеш бейм,
Бардыгы шайыр мүнөз мээрим карайт...

*Ким эле Жаркын кызы гүлдөй жанган?
Ким эле Абылжаны кырсык чанган?
Бул экөө жаралгандан бактылуубу? –
Макталат Мажнун делип эстен танган.*

* * *

Мурдараак эки-үч айга артта болуп,
Ал кезде жаңы гана көктөм толуп,
Башбагып саратан жай, а Абылы
Чен эле Жаркын үчүн гүлдөй солуп.

Жаркын ким? – Ал бир пери, күндүн кызы,
Ал – бир гүл, нуру Айдын, ак куу сыны.
Мунканып, караанына ашык болуп,
Нечендер зар ыйлаптыр сөздүн чыны.

Абыл ким? – Бир бечара басып жүргөн,
Бир байкуш, кыз жылмайса кошо күлгөн.
Айрылып атасынан кан майданда,
Бир бакыр эл катары өмүр сүргөн.

Бир топ жыл тынч жашоо да кымбат белек,
Абыл да азамат деп тааныла элек.
Болгону баланчанын уулу делчү
Сүйгөнү пери кызын кимге керек.

Чынында жигит кызды сүйүп калган,
«Жаркын!» деп ээн талаада ырдай барган.

Абыл, Жаркын баяны

Ким бермек бечерага сулуу кызын? –
Ан сайын нурлуу жүзүн кайгы чалган.

Абылжан сүйүү отуна күйүп жанган.
Сагынып, куса болуп – эстен танган.
Эгер кыз бул абалын биле албаса,
Шору ошол маңдайына калың жазган...

* * *

Сулуу кыз көңүл чөктү ойго батып,
Олтурат суу жээгинде башын салып.
Калгандай бул дүйнөнүн запкысына
Санаага түбү терең туткундалып.

Оор кырсык эки ийнинен төмөн басып,
Мүшкүл ой улам күчөй көөдөн жарып,
Ирмемге тынчтык бербей кыйноого алат
Жүрөктү ден куушура мыкчып барып.

Көздөрү айтып болгус муңга батып,
Жазмышы: «кел бери» деп койнун ачып.
Андагы сулуу жүзүн таанып болбойт,
Бозоруп, эки беттин нуру качып.

Кечээги бактылуу күн алыс калып,
Кыз үчүн барган сайын заман тарып,
Кайгыга улам чөгүп кетип барат
Токтоосуз кулоочудай эстен танып.

Үшкүрүп, өзүнчө эле жапаа тартып,
Ойлонсо ошончолук кайгысы артып.
Жаңы эле ыйлап-ыйлап басылгандай –
Жүрөктү кырсык чалып, уруп-жанчып.

Жаркын кыз зарламакпы үмүтү урап?
Тоо гүлү куурамакпы суусун сурап? –
Жер эне, мээриминди төксөң боло!
Өз кызың, өз перзентиң ыйлап турат.

А шамал долуланат, бетке урат,
Учурат, коңур чачын уюлгутат.
Дегендей: ыйлай түшсүн, дагы жетпейт –
Сулууну чаңга бөлөп, жүзүн бурат.

Жаш чынар туйбагансып четте турат,
Айлана чууга толуп, тынчты бузат.
Сулуу кыз жакшылыктан үмүт үзбөй,
Жалынат, тоолоруна колун сунат...

Кайгысын түшүнчүдөй болуп кубат,
Көңүлүн андан ары күнгө бурат.
Ичтеги толуп чыккан бугун айтып,
Ага да жалбарыңкы колун сунат...

Суу жээги, тээ кырында сулуу турат,
Сурданат, сууну тиктейт, жүзүн бурат.
«Кетсемчи бул дүйнөдөн, шордуу башым!..» –
Оюнда аска ылдый боюн урат.

Шарпылдап тоонун суусу – кулак тунат.
Бүркөлүп күндүн көзү мөгдөп турат.
Козголбойт а тоолору күнгүрөнүп,
Муң-зарын кимдер билип, кимдер угат...

Жанына сулуу кыздын Абыл келет,
Жүрөгү жаш жигиттин сыздап берет:
«Келгеним менин балким каалабассын,
Чын пейил болгон кайгы бөлүш делет.

Не болду? Кимдер сени капа кылды? –
Пери кыз, мына ушуну туюндурчу?
Туюнбай жаш жүрөгүм тынчый албас,
Эки көз жашылданат кетип курчу...»

Жаш кыздын мууну бошоп кетип барат,
Көз жашы ээ-жаа бербей жылжып агат.
«Эх, сулуу, – жигит айтат, – бүт кайгыдан
Арылсаң, мага үйүлүп бардык жарат...»

Сулуу кыз жаш жигитке башын жөлөп,
Оюнда не айтса да бүтүн көнөт.
«Абылым», «азаматым» деп күбүрөп,
Алдастап ой-санаасын санга бөлөт.

Бир кезде эсин жыя баш көтөрүп,
Сулуу кыз Абылжанга муну айтат:
«Кетпечи, мен байкушка караан болчу», –
Деп коюп жүз бозорот, кайра кайтат...

Кыз айтат: «Билем сенин абалыңды,
Мен үчүн сүйүү отуна жанганыңды.

Жана да түнү уктабай арып, азып,
Мен байкуш жашооң болуп калганымды.

Өгүнү ара жолдон күтүп алып,
Эстечи, «сүйөм!» деп кол сунганыңды.
Ошондо түк унчукпай басып кеттим,
Эстечи, сындырганым назарыңды.

Көп өтпөй энекеңди жуучу кылып,
Жибердиң... кетти кайра көңүл сынып.
Айтыптыр: «сени мага тең эмес!» деп,
Муңканып кала бердиң ичтен тынып.

Сен болдуң менин ичтен жактырганым.
Негедир муну сезип биле албадың.
Болгону көңүл чөктү ойго батып,
Зар ыйлап, өзүңчө эле күйүп бардың.

Ойготуп көөдөнүңдө «намыс» канын,
Каалашпайт жашка жаштын кошулганын.
Ушинтип сүйгөнүңдөн айрылганча,
Аска ылдый бойду уруп тынсын жаның.

Эгер сен мени чындап сүйгөн болсоң,
Ашыглык отуна чын күйгөн болсоң,
Мына! – деп бир болууга колум сунам,
Сураарым, бек кучактап күлүп койсоң.

Жаш элем, туйгун сындуу бөпөлөндүм,
Кубанчын апакемдин мен көтөрдүм.
Ошентип куунап күлүп жүргөн кезде,
Сен келип, бүт баарынан өгөйлөндүм.

Мен сүйдүм, көңүлүмдү сага бөлдүм,
Ашыглык амирине бүтүн көндүм.
Нур белең бет алдымда күйүп турган
Бир сени күн уулунан артык көрдүм.

Абылжан, болгон сырым айтып өттүм.
Жүрөктө ууз сезимди койбой төктүм.
Мени эми эмне десең – өзүң билгин,
Кол каксаң, аргасы жок төмөн чөктүм...»

Көргүнүң кыз, жигитти – кучак толгон,
Бек кысат жалбарыша – бакыт конгон.
Сызылат ысык жашы көзү жайнап,
Бул учур унутулгус кымбат болгон...

Айтылып жүрөктөрдө нечен сырлар,
Жигит, кыз суу жээгинде олтурушту.
Махабат туусу бийик көтөрүлүп,
Сезимдин өксүк жерин толтурушту...

Сүйгөнгө сүйгөнү айтат: «Жүр кетели,
Каршы экен кошулууга – жер кезели.
Брыс таап, махабаттын булбулуна
Так ушул сүйкүм колдон жем берели.

Күч барда эмгектенип, баар табалы,
Керекпи, зоокаларды тең жаралы.
Жыл өтүп, ата ачуусу таркаганда,
Кечир – деп айлыбызга бир баралы».

«Мен макул бүт эркиңе, жаным Абыл,
Тилеги биздейлердин болсун кабыл. –
Кыз айтат. – Көп кармалбай аттаналы,
Бүтүрүп даярдыкты, ишти зарыл...»

Сүйгөндөр үч күн кийин кетмей болуп,
Кайтышты үйлөрүнө ырыс толуп.
Абылы тээ коктудан күтүп алат
Жараган күлүктөрдөн камдап коюп.

* * *

Жай түнү, сыдырым жел согуп келет.
Жолунан жолукканды чолуп келет.
Терметип, бүт баарына уйку берип,
Камкорчу энелердей болуп келет.

Жай түнү, сыдырым жел согуп келет.
Жөн келбей жанга жагым болуп келет.
Сергитип, беттен сылай эркелетип,
Ан сайын тоо койнуна толуп келет.

Жай түнү, сыдырым жел согуп келет.
Жарыша, оюн сала озуп келет.
Ары айдап агын суунун шарпылдагын,
Тоо койнун ызы-чуудан коруп келет.

Жай түнү, сыдырым жел согуп келет.
Жайдары обондордон созуп келет.

Көшүлтүп, дене бойду магдыратып,
Ырлары көңүлүнө толуп келет.

Жай түнү, сыдырым жел согуп келет.
Желпинтип эс алдырчу болуп келет.
Алыстап, сыбызгы үнү улам пастап,
Тынч алып уктасын деп солуп келет.

Толукшуп Ай төбөдө сүзүп келет.
Сан жылдыз кабагы ачык күлүп келет.
Айткандай «азгырба» деп – уктап алсын,
Тентек жел булуттарды түрүп келет.

Тентек жел салтанаттуу күлүп келет.
Үзүлгөн булуттардан сүрүп келет.
Жапса да эптеп-септеп Ай шооласын,
Жылдыздар андан-мындан күйүп келет.

Короочу анда-санда үрүп келет.
Жымжырттык барган сайын сүңгүп келет.
Билгендей чарчаганын күнү кечке
Уйку да талыкшытып үнүп келет.

Баарысы тынч алууну сүйүп келет.
Түн дагы өз дооронун сүрүп келет.
Ал эми бул убакта күндүк жерден
Жоон топ эл ашуу ашып жүрүп келет.

Жамынып жай түнүнө дүбүрт келет.
Салгандай ууру жолго үнсүз келет.
Түр берип жылкы тийчү «баатырлардай»,
Токтоосуз караңгыга сүңгүп келет.

Ашыгып жоон топ эли жүрүп келет.
Ойготуп түн бейкутун сүрүп келет.
Шарактап жоо жарагы сүрдүү белем,
Карааны закымдарды түрүп келет..

Ошол эл нечен ашуу, белес ашат.
Токтолбой жүрүп келет, алга шашат.
Кейпинде алыскы кас уруулардан,
Жоолашчу түрлөрү бар – кайда барат?

Аттарын дем алдырбай уруп барат.
Нечен суу, нечен өңүт артта калат.
Анакей, тээ коктуда тааныш айыл,
Тааныш дөң – бүт бардыгы уктап жатат.

Токтошот, бир-бирине акылдашат.
Шалк этме колдорунда – күчү ташат.
Бөлүнөт беш азамат – бардыгы эр,
Билбеймин кандай айтсам сын жарашат.

Бирөөнү белги бер деп коюп күзөт,
Калганы дагы экиге бөлүнүшөт.
Айланып жылкы четин, абай басып,
Дабышсыз ууру болуп көрүнүшөт.

Бул не топ, бири калбай жарактанган?
Бул не топ, түн жамынып жүрүш салган?
Айылды жексен кылчу түрлөрү бар –
Бул не топ, сүрү катуу сесиң алган?

Эгер кыз бой жеткенде сулуу болсо,
Көргөндү тамшандырып көңүл толсо,
Анда эле далай жигит колун сунмак,
Арнамак сөз шербетин эркеке койсо.

Бир көрүп Жаркын кызды ким сүйбөгөн?
Жаркынга ашык болуп ким күйбөгөн?
А кимдер аргасыздан төмөн чөккөн?
Туулуп Жаркын кызы күн гүлдөгөн.

Азамат нечен күнү безип элден,
Аттанган Жаркын үчүн алыс жерден.
Алмакчы ала качып бербеген соң,
«Атанын уулу болуш» парыз делген.

Ал да бир кыйындардан ооздук керген,
Анакей тааныш айыл көздөп келген.
Ага кыз, калганына олжо керек –
Намысын өткөндөгү кайрып берген.

Бир уруу экинчиге касын тигип,
Чыр чыкса болбос жерден кара кийип,
Бермекпи сулуу кызын атасы да
Турганда эр уулдары кылычты ийип.

Жылкыны өрүш толо бүтүн жыйып,
Айылды чаап алууга ичтен тынып,
Түн катып арам ойдо келген белем
Тигинтип кызды алууну максат кылып...

«Баатырлар», кийин калган, карап жатпай,
Жол салат жолукканын чаап таштай.

Андан соң жылкы үйүрүн айдоого алат
Бардыгын: тушоолуу ат, чобур баштай.

Олжого суктары артып, мооку канбай,
Бууданга аркан салып, жакын кармай,
Үн-сөзсүз жылкыны бүт чогултушат
Байлоодо аттарын да, туяк калбай.

Тынч бузуп кишенесе кээси баспай,
А кээси алга умтулса, коркуп качпай,
Айыл да жоону туюп чуу көтөрсө,
Турмакпы бет келгенин уруп-жанчпай.

Таяк жеп дене бою ачынгандай,
Топ жылкы атырылат алга чамдай.
Бир паста чындап дүргүп берди белем,
Тургандай мына-мына түйүлө албай.

Жапырып кубаласа бирин койбой,
Бат эле кырды ашса да ишти созбой,
Жүрүшкө шамалдан тез ыраазы эмес,
Укурук улам күчөп сооруга ойной.

Жанагы беш азамат – күчү ташкан
Сулуунун ак өргөөсүн көздөй шашкан.
Думбалап, жуурканына орой салып,
Жыга чаап туш келгенин, бери баскан.

Сулууну ак мамыкта уктап жаткан
Ошентип ал шумкарың ала качкан.
Көгүчкөн чеңгелинде, санаа тынып,
Элине, кайра артка сапар тарткан...

Жылкы уурдап, эр өлтүрүп, ушул ченде
Эргулдар узап барат ашуу-белде.
Жигиттер, намыска бек, кайдасыңар?!
Жортуулга эми чындап жарар кезде.

Бүт айыл чаң-тополоң түшүп калды,
Бала ыйлап, иттер үрүп, күчөп барды.
Мындайда кимге көңүл бурулмакчы?
Чуркашса эр уулдары көксөп канды.

Аттан! – дейт, бири үйдөн чыга калып,
Башкасы ээр токумун колуна алып.
Аңгыча «аттар жок!» деп кабар келет,
Жүрөккө кокус жерден канжар малып.

Азамат кармап минер буудан калбай,
Илкишет аргасы жок жөө жалаңдай.
Бабалар ар-намысы тепселмекпи?
Жоолордон бүлгүн салган өч ала албай.

Узашты тээ алыска дүбүрт безип,
Даңктанган сулуу кызын алып кетип.
Андан да эр канаты кетти олжого,
Көксөөсү кан майданга муздай эрип.

Жыйнашса туяктуудан бирин койбой,
Калыптыр он чакты ат колот бойлой.
Буларың күндүк жерге жарар эмес,
Илээлеп желген болот жүрүшү оңбой.

Кошумча бир нече туу бээлер калган,
Мындан да жоого түтөр табылбаган.
Эрксизден каңырыгын түтөтүшүп,
Уулдары камчы сүйрөй илкий барган.

Жортуулда эр жигитке жолдош болуп,
Эрөөлдө кайра тартпай көңүлүң толуп,
Күлүктөр ырыс дагы, жашоо да эле –
Уулдары бүркүт сындуу бийик конуп.

Жигиттер, аксакалдар шылкыйышат.
Жаш төгүп байбичелер кылгырышат.
Чын эле бүк түшүүгө аргасызбы?..
Тең бөлө найзаларын сындырышат.

Аңгыча кишенеген үн угулат,
Көңүлдү жакындаган дүбүрт бурат...
Кудай ай, чындап эле колдодуңбу? –
Бардыгы жалынычтуу колун сунат.

Угулуп ат дүбүртү улам ачык,
Кишенеп, сагынычтуу желе басып,
Суурулуп караңгыдан чыга келет
Аксуру маңдайынан жылдыз жанып.

Аксур – бул Абылжандын аргымагы,
Төрт асый, күчкө толуп турган чагы.
Башынан колго багып үйрөтүлгөн,
Карматпас бөлөктөргө жан ынагы.

Эстүүсү жаныбардын, жеткен күлүк,
Жок го дейм бул арада теңдеш түлүк.

Журт үчүн күн болду го нурун чачкан
Койгондо жакшылыктан үмүт үзүп.

Жаш балдар кубангандан колун булгап,
«Аксур!» – дейт, «Аксур!» – дешет тосо чуркап.
Жаш алат көздөрүнө каарманыбыз,
Туш-туштан айылдаштар бүтүн курчап.

Кайгысы, ар-намысы жүрөк тилип,
Теминбей үзөңгүнү ыргып минип,
Эр Абыл улуулардан бата сурайт
Найзаны карысына оңтой илип.

Ириде аксакалдар колун жайып,
Бүт баары бири калбай тура калып:
«Ачылсын жолуң, – дешти, – аллоу акбар!»
Жеңип кел, ак тилегиң кабыл келип.

Абылы жөнөп кетти топту жарып,
Узаган жоо артынан куугун салып.
Эл болсо ак жол каалап кала берди
Козголбой турган жерде көпкө талып...

Ана көр, Аксуруна бүтүп канат,
Алкына улам күчөп арыш салат.
Карааны закым сындуу көзгө илинбей,
Атылган жебе болуп сызып барат.

Зыпылдап, санасаң да жетпей санат,
Адыр, бел улам бири артта калат.
Аркырап бет алдынан шамал уруп,
Көздөрү жашылданып кетип барат.

Каарданып эки көзү оттой жанат.
Ачыккан карышкырдай жүз кумсарат.
Жаркынын, сүйгөн кызын элестетип,
Ызага улам муунуп кетип барат.

Козголуп көөдөнүндө бүткөн жарат,
Кыз үчүн, Жаркыны үчүн тынчсызданат.
Октон тез жүрүшүнө ыраазы болбой,
Жылан боор камчы менен сүрөөгө алат.

Ушунда жер дүңгүрөйт чыдай албай,
Туяктар көзгө илешпейт алга чамдай.
Ашыгат каарманыбыз дагы күчөп,
Туюлуп бет алдында көчкөн жардай.

Ашыгып кууп жетүүгө, улам чамдай,
Кан кызып, онойбу анан өчү канбай.
Куугундан жети күндүк талар эмес,
Тынчыбас жер катмарын түрө антарбай.

Жаңы эле табышканда кырсык арбай,
Жигитпи артка кайтса башын жарбай?
Андан да айрылышса канатынан,
Эр уулу турмак беле намыс албай.

Абылжан бет алдынан көзүн албай,
Жетүүнүн жакыныраак жолун тандай,
Тоо менен, талаа менен уруп барат
Изинен кеткен жоонун түк жаңылбай.

Кубалап түнү менен, тыным албай,
Жакындап же кичине артта калбай.
Таң да атат, тээ чокудан күн күлүндөп,
Турмакпы эрегишке назар салбай.

Уруунун туусу астында эр сыналар.
Эл үчүн кан майданда шер сыналар.
Азамат кайра тартпай сындан өтсө,
Макталып ал жөнүндө ыр ырдалар...

Чабышка эми гана кызыл барып,
Бууданы эки ууртунан көбүк чачып,
Учкандай булуттуу көк асты менен,
Ирмемде нечен белес артта калып...

Тартылган ок-жебедей алга сызып,
Закымдай шамал менен тең жарышып,
Эр Абыл жоо артынан жете барат
Күлүгү алдындагы улам кызып...

Эргулдар, жылкы тийген, өчү бардай,
Берендер, кыз уурдаган, намыстанбай,
Куугунду ушул жерден токтотууга
Бөлүштү билектүүдөн кыркты тандай.

Узатып кеткендерди жылкыны айдай,
Урушка камынышат бүтүн жардай.
Булар да эр-азамат жигиттерден
Бир гана жортуул үчүн жаралгандай.

Бүт айдап кетишсе да мингич калбай,
Тапкан бейм күлүктөрдү күйгөн шамдай.

Тигинтип ураан салып куугун келет,
Бериде күткөндөрдү бүтүн арбай.

Көргөндө Абыл эрди тосуп барбай,
Кантсек деп жалаң төштү – элес албай:
«Куугунчу кантип эле жалгыз болсун?
Кыркыбыз неге калдык жолду улабай?..»

Мейли алар таң калышсын теңине албай,
Каалашса күлө турсун жарактанбай.
Эр уулдар кан майданда бир сыналат,
Байкайлы эмитеден сөз чыгарбай.

Кайтмакпы эр намысы өчү канбай?
Абыл да беленденет туруп калбай.
«Канакей көрөлү» дейт күчүнөрдү
Найзасын, колго эптүү, суна кармай.

Тигилер баштабаса ураан салып,
Абылдың турмак беле жалтангансып.
Мына! – деп жоону көздөй атырылат,
Четкисин кыйынсынган найзага алып.

Андан соң жалаң кылыч колуна алып,
Булгалап айгай салат күчү ташып.
Топ эрге ителгидей тийди белем
Бир өзү кабылан сындуу миңге татып...

Жаркыны кучак жайып беттен өпкөн,
Күтүүсүз кетти олжого – көңүлү чөккөн.
Мындайда кантип гана чыдап турмак,
Тартылат кыз абалы жашын төккөн.

Ыза – күч, ыза – намыс, ыза – урмат,
Уруунун намысы үчүн башты кыймак.
Кары-жаш жалгыз өзүн карап турса,
Абыл да кантип гана, кантип сынмак.

Эр Абыл коркуу билбей уруша алат.
Айкырып арыстандай бүлүк салат.
Күчүнө күч кошулуп барган сайын,
Көздөрү жалын болуп күйүп барат.

Сан жоонун ортосуна кирип барып,
Соккуну, таамай урган, төмөн кагып,
Эр Абыл улам катуу уруш салат
Керилип чапкан сайын кол кубанып.

Кагышса кылычтары, от чагылып,
Найзасын саям деген сууруп алып,
Абылды кулатуу да оңой эмес –
Чоюн баш төбөгө урса тирүү калып.

Алдынан туш келгенин тирүү койбой,
Султат, турмак беле бирден сойбой.
Эгерде туш-тушунан чыга калса,
Жалтанбай жарып өтөт тамам болбой.

Эр экен алар дагы өрттөн туулган.
Бири өлсө, экинчиси артта турган.
Кантсе да Абылжанга тең келмекпи?
Айласыз шум ажалга моюн сунган.

Катарын жоо колунун аралай чаап,
Бет келген каршы алдынан ажалын таап.
Эңкейсе ат ойнотуп өткөн сайын,
Өлүктөр жайнап келет жер бетин жаап.

Кылычтар чырпык сындуу тең бөлүнөт.
Ак олпок чирик бөздөй дал сөгүлөт.
Акты бейм адам каны агын суудай –
Абылы теңдеши жок шер көрүнөт.

Сезилбей кызуу менен кээ бир жарат,
Абыл эр улам күчөп кыргын салат.
Келтирип көз алдына кыз абалын,
Аёсуз бирин койбой шылып барат...

Тунжурайт тоо арасы күлүп барбай,
Кырылды бүт бардыгы бири калбай.
Түнөрүп дале Абыл кабак ачпайт –
Уланат, кайра куугун, күлүк талбай...

Аска-зоо, чер токойду өтүп жандай,
Жылкыны өрүш толо түрө айдай,
Кылчайбай беркилериң кетип барат
Кыйкырып, сүрөөн салып, улам чамдай.

Мылгытып найза менен арткыларын,
Кубалап, зоруккандын сууруп жанын,
Токтолбой күчкө салып уруп барат
Тээ көккө уюлгутап жолдун чаңын.

Күнөөсүз жылкычынын төгүп канын,
Бул эрлер адал дейби тийген малын.

Бекерден канча адамдын башы кетти
Ойлобой шерлер келип жооп сураарын.

Аңгыча белди ашып куугун келет,
Ашыгып ачуусуна уугуп келет.
Жарк этип октон учкул чагылгандай,
Айкырып ийри кылыч сууруп келет.

Каарынан бийик зоодон таш куланып,
Кылычтын сырты менен камчыланып,
Илбирстей атырылып кирди белем,
Жолунан жолукканды чапчып барып.

Кубалап, улам бирин сайып түшүп,
Бири өлсө, экинчиси өлүм күтүп.
Кээ бири жөө жалаңдап качып жүрөт,
Бүк түшө, жан соогадан үмүт үзүп...

Баштарын берендердин ташка жаздап,
Жылкыны үйүр-үйүр анда таштап,
Абыл эр токтоп турбай жолун улайт
Сүйгөнүн улам эстей көзүн жаштап...

Топ жигит, жүрөктөрү алып учкан,
Аттарын уруп келет, терге ыккан.
Чырмалып Жаркын сулуу бирге келет –
Күчтүү кол кучагына бекем кыскан.

Кандай жоо кантип гана кутулмакчы? –
Турганда Аксурдай ат желдей сызган.
Эр Абыл куткаруучу жигит беле?
Ал – тайбас, көздөгөнүн кыргын кылган.

Эргулдар сызып келет, уруп келет,
Токтолбой жанталашып алга безет.
Көрүнүп ал-аңгыча тигил кырдан
Абыл эр кылыч булгай ооздук керет.

Кыйкырат: «Токтогун!» – дейт каарын чачып,
Алдастайт тигилердин каны качып.
Эр жигит камчы салат бууданына
Алмакка сүйгөн кызын ажыратып.

Илбирстей өчөгүшкөн куугун салып,
Такымдап же кичине артта калып,
Эр Абыл мына-мына жетүүчүдөй
Бешөөн тең маскаралык туткунга алып.

Бирок да жан дегениң таттуу белем,
Сулууну коркконунан таштай качып.
Топ жигит бута атымдай сызып барат,
Кыз болсо жерде жатат эстен танып...

Токтоосуз аттан ыргып түшө калып,
Чочулап алда-неден жөлөйт башын:
«Көзүңдү ач, Жаркынтайым, эсиң жый, – дейт, –
Бул – менмин, Абылыңмын...» – арнап жанын.

Тигилип көздөрүнө муңайыңкы,
Жаш жигит улам сылайт кундуз чачын.
Ушунда чебелектеп байкас албайт
Жаак ылдый жылжып аккан көздүн жашын.

Кааласа өзү билип адам санын,
Куу тагдыр уурдагандай өмүр талын.
Кубарып дале жатат, эч жылыш жок,
Далдаалап жаңы чыккан күндүн таңын.

Эңкейе көкүрөгүн тыңшай калып,
Сүйгөнүн жаш баладай колуна алып,
Эрдине кичинеден суу тамызат,
Ичинен каңырыгы түтөй барып...

Сулуу кыз бир оокумда көзүн ачат:
Тоо койну, бүт айлана шоокумданат.
Олтурат бет алдында Абылжаны –
Бой балкып, жүз тамылжып кетип барат...

Көп өтпөй кубанычка кубанч улап,
Айылдан жардам келет топту курап.
Эптеп бир мингичтерди табышкан го,
Мына эми баары чогуу алын сурап...

Бир паста чогултушуп жылкы үйүрүн,
Жол бою талкуулашат уруш күнүн.
Бардыгын кайра баштан айтып болбос,
Өзүң көр, өзүң сына жоонун түрүн...

Бүт түгөл бири калбай айылына,
Кайтышты азаматтар кубанч менен.
Жаркын кыз Абыл эрдин кучагында –
Көз жайнайт, мына ушул бакыт белем...

Жаркын кыз бул эрдигин баалай алган.
Жигит – деп эл ичинде ардакталган.

Тен берип, раазы болуп кыз атасы:
Болсочу ушундай уул?.. – ойдо калган...

* * *

Шол күндөн кеткен намыс тартып алган,
Бакты да жылмайыңкы күлүп барган.
Сүйгөндүн эл алдында жүзү жарык
Азабы көргөн түштөй алыс калган.

Сүйүшкөн суу жээгинде көңүл ачкан.
Кыялга чөмүлүшө бирге баскан.
Экөөнүн келечеги күндөй жарык,
Тойлору ушул жылы күзгө калган.

Көрк кошуп тоо койнуна күндү-түндү,
Жигит, кыз тээ дөңчөдө ойноп-күлдү.
Гүл терип жыты анкыган нечен түркүм,
Ар дайым кыналыша басып жүрдү.

Жаздагы байчечектей ачып гүлү,
Тийди бейм сүйүшкөнгө жарык күнү.
Кыз ырдайт шыңгыр үнү созолонуп,
Жаштык кез жалын белем жайнап бүрү.

Калгансып ажайыптан нечен түрү,
Сан булбул обон салат жайдын түнү.
Абыл да ашыглыктын күүсүн чалат
Кубулжуп, улам күчөп конур үнү.

Төбөдө Ай шыкаалап жымың күлдү.
Жылдыздар кызыккандай кулак түрдү.
Угулуп эң бир назик шыбыш үндөр
Чөлкөмү шоокумуна батып жүрдү.

Убакыт нечен күндү артка түрдү,
Ал убак жай мезгили доорон сүрдү.
Түбүндө Абыл, Жаркын жолугушуп,
Жаш чынар кубанычка батып жүрдү.

Андайда нелер гана айтылбады?
Махабат оту алоолоп жалындады.
Арнашат улам тандай сөздүн гүлүн –
Сүйгөнү сүйгөнүнө кучак жайды...

*Ашыгылык – улуу сезим, улуу сынак.
Бирде гул, бирде тикен, уулуу тырмак.
Кааласа кымбатыңдан ажыратат,
Сүйүү – бул баш айлантып түйгөн чырмак.*

* * *

Күтүрөп тоо койнуна толуп баары,
Жаңыдан күн кечкиге оогон маалы.
Кыз-келин колдоруна көнөк алып,
Бээ кармап, кызыган кез жылкы сааны.

Тигинтип тагдырына болуп раазы,
Жүрүшсө тең жарыша иштеп баары,
Жаркын кыз элден оолак жолдо келет
Жаш төгүп, чырмагандай турмуш каары.

Не болгон сулуу кызга? – Сынып шагы,
Таалайлуу эмес беле? – Гүлдөп багы.
Зар ыйлап, мүдүрүлө, кээде чуркап,
Чын эле кеткениби ырыс таңы?

Бир паста унутулуп турмуш шаңы,
Акылдан адашкандай чыгып жаны.
«Кайдасың сүйгөн жарым, Абылым!..» – дейт,
Ирмемге көздөн учуп жаш чынары.

А көрсө,.. күнү бою кызмат этип,
Чаалыгып көзү илинсе алы кетип:
Жатыптыр Абылжаны терең ордо,
Жибербей төрт жагынан казык керип...

Ашык жар кымбат белем бирдик кандай,
Байкуш кыз дөбө жактан көзүн албай.
Күйүгүп, өпкөсү көөп жүрүп келет
Жоготуп кээде өзүн,.. такыр талбай.

Эки көз караңгылайт туюна албай,
Жүрөгү мыкчылат да кысым бардай.
Андан да баш айланып жер көчкөнсүйт,
Бут тайып мына-мына жыгылгандай.

Көргөнү көз алдына бүтүн жардай,
Тартылат калган сындуу коркута албай.

Сезгенсийт жамандыкты алда турган
Абылсыз тирүүчүлүк болор кандай.

Сүйгөндү сүйүү илеби улам арбай,
Жаштыктын гүлзарына кумар канбай,
Жүргөндө кырсык болуп айрылабы?
Той берип түбөлүккө кошула албай.

Куу тагдыр жер караса мээрин салбай,
Жаш төксө сулуу кызы күлүп жанбай,
Кандай жан кантип гана четте калат?
Кайгысын башка түшкөн түшүнө албай.

Кейпинен күлүп турган дале жазбай,
Тентек жел бирге келет кызды жандай.
«Ойногун, кабагың ач» деген болот
Чымчылап беттен сүйө, сүйүүнү алдай.

Бет алып жылуу жайга канаттуулар,
Үн салат акыркы жол аппак куулар:
«Ыйлаба, жүр биз менен кетели, – дейт, –
Гүл бакка мөмөсү көп, тоңбос суулар».

Ээрчитип чаарчыктарын, жасап үндү,
Эликтер кошо чуркайт салып дүндү.
Дегенсип мени кара,.. арыш керет
Теңсинбей тээ тетиги сулуу күндү.

Карагат, кызылгаты бүтүн жайнап,
Төшөлүп бут алдына, көздү арбап.
Тим эле үнүн салып чакыргансыйт:
«Жесе» деп, каалашынча үзүп, тандап.

Ал эмес тулаң чөбү бутка оролгон
Суранат: «эс алчы» деп,.. – жүз бозоргон.
Кан өтүп кыз кайгысын туйса дагы,
Атайы жайдары обон, күү ойнолгон.

Булагы кечээ күнү ал ойногон
Бүгүн да «бери кел» деп жан койбогон.
Бий бийлеп, типтик атып, көздү уялтып,
«Кетпе!» деп сулуу кыздын жол торгогон.

Күн дагы бир башкача күйүп барып,
Чөлкөмүн энесиндей мээрине алып.
А кызды кытыгылап жанын койбойт –
Баары бир сулуу жүзү нурсуз калып.

Угулуп коңгуроолуу шыңгыр үндөр,
Алдынан жайнап чыкса түркүн гүлдөр,
Сулуу кыз бирөөнө да көңүл бурбайт
Жаш төгө улам чуркай, калып сүлдөр.

Бүт баары сулуу кызды аягансып,
Азгырат «бизге кел» деп колдон тартып.
А сулуу кулак какпай кете берет
Кайгысы улам күчөп, ичтен жанчып...

Кыз келет сүйгөнүнө абдан шашып,
Жүрөктө шерге деген сагынч ташып.
Көргөндө тааныш дөңүн, жаш чынарын,
Тим эле кубангандан кетет жашып.

Ишенбей көргөн көзгө, жумуп-ачып,
Корккондой кетпейин деп эстен танып,
Жаркын кыз үн-сөзү жок алга умтулат
Көргөндө жан биргесин жүзү жанып...

«Абыл!» дейт, «Жаркыным!» дейт – кубанч толду,
Абылы тура калды сунуп колду.
Чуркашты бир-бирине кучак жайып,
Аңгыча ойго келбес бир иш болду...

Кеткендей жер жарылып бир заматта,
Дүңгүрөйт кулак тунуп, боз чаң шатта.
Оор нерсе кулагансыйт жогортодон
Чынардын бир ыптасы сынып накта.

Асманы кулагансып ушул тапта,
Күрү-күү күчөп келет ушул чакта.
Албуут күч өкүм сүрөт – жигит, кызы
Эс-учун билбей жатат эки жакта...

Бутагын жаш чынардын ким сындырган?
Дөң үстүн такыр кылып ким тындырган?
Жана эле козголбостон турат эле –
Таштарды кучак жеткис ким жылдырган?..

Кандай күч кызды уктатып эс талдырган?
Баатыры кулап түшүп кимге алдырган?
Эки жаш ортосунда кай алаамат
Тозоктун отун жагып өрт жандырган?..

Күрү-күү денди үшүтүп, кулак сынган,
Басылып бара-бара чаң да тынган.

Көк түтүн улам тарап кеткен сайын,
Айлана көрүнүшү бүт тартылган:

Кечээки көпкөк дөбө көңүл бурган
Тигинтип күлгө оонап түтөп турган.
Атайлап буурусун менен казылгансып,
Айлана бороз болуп аңды курган.

Бээректе жаш чынардын ыйлап турган
Бир укмуш тик атылып сайран курган.
Уйпалап көк дөбөнү жүндөн бетер,
Ышылдап, каарын чачат ушул урган.

Ал – жылан, бактысыздык башка салган,
Ажыдаар – жалын чачып арбап барган.
Дүйнөнүн адилетсиз ур токмогу,
Жалаңкыч – гүл өлкөнү өрттөп канган.

Ажал бейм, ал бар жерге өлүм барган,
Канына адамзаттын соруп канган.
Тиктесе суз карашы тирүү жанды,
Таш болуп түбөлүккө катып калган.

Узуну ал кесептин закымдардай.
Жоондугу кучак жеткис чынар талдай.
Ышкырат үйдөй башын ойдолотуп,
Ал үчүн жойлоп жүрсө чөлкөм тардай.

Кандайдыр керемет күч анда бардай,
Ирмемде самаганга жетет калбай.
Күүсүнөн куйругунун кулап түшкөн
Абыл эр кыбыраган алсыз жандай.

Ышылдап, бери обдула заарын чачып,
Сулк жаткан жаш жигитти ороп алып,
Ажыдаар айланага теше карайт
Көшүлтүп, ден куушура демин салып.

Өткөн күн кайрылгыстай кеткениби?
Түбүндө жаш чынардын жылан жатып.
Булардын ичер суусу бүткөнүбү?
Бозоруп, өң-алеттен такыр качып.

Тагдырдын эмне деген таш боорлугу?
Сүйгөндүн бактысына балта чапкан.
Жигит, кыз жамандык иш кылды беле?
Жазмышы жыланга айтып жазалаткан...

Көп өтпөй сулуу кызы баш көтөрүп,
Шондо да туюна албай бүтүн көрүп.
Бүт уюп дене бою салмактанат,
Суусатып, эмнегедир көңүл чөгүп.

Тунжурайт айланасы бүтүн чөгүп.
Жан жок да желөп-таяр көңүл бөлүп.
Калган бейм жалгыз өзү бу чөлкөмдө,
Суу ичмек кайдан эми чачып-төгүп.

Сулуну баштан-аяк чаңга бөлүп,
Тоо койну таанылбайт да,.. бүтүн өлүп.
Күн дагы бир башкача күйүп барат,
Куйкалап, жандан ачуу нурун төгүп.

Сулуну кыз жер таяна эптеп туруп,
Каранат айланасын көңүл буруп.
Канчалык көзү көрүп туйган сайын,
Тыгылат жүрөк оозго айла куруп.

Бериде кучак жеткис ташты жыгып,
Тигинтип жаш чынардын бутак сынып,
Көк дөбө аянычтуу түргө келген
Онтолоп, ооруксуна ичтен тынып.

Аргасыз андан ары дитин буруп,
Чынардан арыраакта жылан туруп.
Жыландын чеңгелинде шер кыйналат,
Бшылдап демине алса, тилин сунуп.

Кырсыгы чындап эми кучак жайып,
Көргөндө Абылжанын,.. билбей калып.
Чаңырып аянычтуу кулап түшөт,
Абыл!.. – деп атын атай эстен танып...

Жүрөктү байкоос жерден соккуга алып,
Жаркын кыз кулаганда тилден калып.
Тоо койну селт дей түштү күңгүрөнө,
Бир паста жан бүткөнү бүтүн талып.

Ушинтип каран күнгө чын кабылып,
Көз жашы нөшөр болуп жерге агылып.
Күнү-түнү тынымы жок өксүмөкпү?
Мун-зардын көрөр көзү деп табылып.

Күлө албай мурдагыдай, күн тарылып,
Кайгыга барган сайын шыр багынып.

Абыл!.. – деп үнүн безеп ыйлаганда,
Көзүнөн жаш аралаш кан сарыгып.

Кундуздай кара чачы уйпаланып,
Көз жашы сулуу кыздын суудай агып,
Солуктап таш түбүндө көпкө жатты
Сүйгөндү улай ойлой эстен танып.

Мун-зары баш көтөртпөй алдан тайып,
Жүрөгү токтолгондой сокпой барып,
Жаркын кыз дале өзүн колго ала албайт
Жалдырап, бир оокумга тилден калып.

Кез-кези ажыдаары демин салып,
Жаш жигит дале жатса эстен танып,
Жүрөгү сулуунун да кантип чыдайт?
Онтосо Абылжаны,.. кыйноого алып.

Зар ыйлап, оор кайгыга чөгүп барып,
Жаш кызды барган сайын жашоо чанып.
Үлдүрөп алдан тайып кетип барат
Кай бирде тирүүлүгүн туйбай калып.

Кубарып сулуу жүзү ырыс чанып,
Көздөрү мунга толо нурсуз калып.
Жаркынды бир көргөндө таанып болбойт
Чачтары уйпаланып, арып-азып.

Аттий ай, ичиндеги муңун айтып,
Бир болсо сүйгөнүнө сүйүүсү артып,
Ичтеги арманын бүт айтпас беле?
Азабын сүйгөн менен кошо тартып.

Ыраазы эле тагдырына,.. заарын чачып,
Кетсе да Абыл үчүн өзүн чарпып.
Сүйгөнүн кучагына кысып бекем,
Өлсө анан, кыйнаса да денди жанчып.

Бирок да бүт көңүлүн бурууга арзып,
Ажыдаар көзүн албайт байкоосу артып.
Өзүнө жалын чачып жакындатпайт,
Айласыз жашын төгө артка кайтып.

Эх чиркин!.. Ушул тапта жүзү жаркып,
Күчүнөн тоо куласа, кайраты артып:
Боштонсуң!.. – дебейт беле сүйгөн жарын,
Өлүгүн ажыдаардын туура тартып...

Колунан жапжаш кыздын эмне келмек? –
 Аялча жаш чубуртуп ыйлай бермек.
 Жалынып жараткандан жардам сура –
 Муң-зарын кара ташка айтты делмек.

Абыл – гүл, кой-эчкиге тебеленген.
 Жаркын – гүл, кара жолго себеленген.
 Тоо көркү эч айыпсыз кор болду го
 Тагдырдын капшабына жетеленген.

Кыз ыйлайт, ыйлай берет такыр талбай,
 Тынбайт го кара көзү солуп калбай.
 Жыландын аёо билбес таш жүрөгүн
 Жаш менен эритүүчү ою бардай...

Аңгыча ый аралаш үн угулат,
 Бир караан тээ коктудан шып суурулат.
 Түз эле дөндү көздөй багыт алып:
 «Кайдасың, карлыгачым!..» – деп буулугат.

Билинбей ким экени шүк турулат,
 Карааны күз күүгүмгө нык жуурулат.
 Келатып нечен ирет мүдүрүлүп,
 Жаш төгүп, заманасы бүт куурулат.

Байкаса, аял үнү – жеңкеси?
 Балким ал – чындап күйчү энекеси?
 Зар ыйлап, ким болсо да жашын төгүп,
 Дөңсөөгө улам жакын келген кези.

Келген жан чындап эле энеси экен,
 Тынчыбай ой-санаасы келгени экен.
 Туюнуп көргөндөрдөн жылан жайын,
 Токтолбой бери жүрүп бергени экен...

Чыдады курган жүрөк батып кетпей,
 Көргөндө Жаркын кызын туюп-сезбей.
 «Апа!..» – дейт, селт дей түшөт кучак жая,
 Куюлат көздүн жашы такаат бербей.

«Кызым ай,.. эркетайым, чын барсыңбы?
 Барсыңбы?.. Сен чын эле амансыңбы?
 Кудай ай,.. кубанчу да күн бар экен,
 Жоготсом, кайра минтип табамынбы?!..»

Рас эле Жаркынтайым, күнүмсүңбү?
 Күндө үч маал кана укчу үнүмсүңбү? –

Чүрпөсүн бекем кысып улам жыттайт, –
 Ар күнү жаңы ачылган гүлүмсүңбү?!..»

Апасы кызы менен кошо ыйлай,
 Жаш төгөт буркураган үнүн тыйбай.
 Мындайда жөлөк болот бир-бирине
 Ичине толуп чыккан бугу сыйбай.

Ирмемге калтырууга түк да кыйбай,
 Эрээркеп бир-бирине, жашын тыйбай.
 «Апа!..» – деп, «кызым!..» – дешип өпкөлөшөт,
 Жаак ылдый самсаалаган чачын жыйбай.

Кайгыбы табышканы? – Жүрөк сыздай,
 Көз жашын төккөн сайын жарасы ырбай.
 Куу тагдыр нече мынча таш боор болот?
 Болсочу же буларда күнөө кылдай.

Зарласа бир паска да жаны тынбай,
 Жаш жүрөк кантип чыдайт түшүп сынбай.
 Турушту көпкө чейин бир орунда
 Жаркыны кайгысы артып, эсин жыйбай.

«Болду эми, эркетайым, ыйлабачы,
 Эсиң жый, жаш жаныңды кыйнабачы, –
 Акыры энекеси кайрат кылат, –
 Мени ая, кайгы тартып сыздабачы...»

Сызылып аккан жашы ойго келбей,
 Кызына миң үйрүлө чебелектей,
 Эзелер, кандай асыл жан элечер!
 Кыйында коркунучту туюп-сезбей...

А кызы токтоно албай жашын төгөт,
 Күбүрөйт, «Абылым» дейт – төмөн чөгөт.
 «Апаке, туюнсаңчы!.. – Жүргүн дейсиң,
 Абылсыз Жаркын гүлүң куурайт, өлөт».

Кызы айтат: «Энекебай, козгоочу элеч...
 Өзүңдүн ууз сезимиң, жаштык кезден.
 Биз дагы ак сүйүүгө чырмалыштык,
 Ал – гүлү, мен – сабагы өнүп жерден...»

Козголуп бастай түшкөн эски жарат,
 Сулуу кыз кайра ыйлайт, эстен танат.
 Күн-түнү ыйласа да талбоочудай
 Куюлуп, улам күчөп жашы тамат.

Жаш төксө Жаркын кызы жүрөк канап,
Ким билип, кимдер туюп, аёо карайт?
Жанагы бирге келген көп досунун
Кимиси ушундайда ишке жарайт?..

Куштары бул шумдуктан алыс талат.
Жан бүткөн жолой албай четтеп качат.
Заар чачып, от бүрккөнгө куйкаланып,
Канчасы тургус болуп жерде жатат.

Мун-зарын туюучудай үмүт карап,
Тоого да, ташка дагы бүт жалбарат.
«Бар болсоң, жардам бер!» – деп, ички бугун
Алдына жараткандын бирден тартат.

Кыз антип жүрөк сырын бүтүн айтат,
Жалбарат, эстен танат – кайра кайтат.
«Берсечи кайгы-капаң,.. бактысызым!..» –
Эненин гүлгүн жүрөк жаралантат.

Туйгандай кош эмчектин сыздаганын,
Козголот ажыдаар да сунуп башын.
Обдулуп кыз тарапка көзүн салат,
Оозунан от аралаш чыгып жалын.

Ушундай кереметке таңыркагын,
Тил бүтөт ажыдаарга чыгып жаның.
Айтканы кыска гана: «Кыйып койгун
Апаңдын же жигиттин ысык канын!..»

Деп коюп, башын салып ажыдаары
Тынч алат көздөрүнөн кетип жаалы.
Аз мурда от чачылып араанынан
Эми көр калбагансыйт ички каары.

Тигинтип барган сайын жоошуп-талып,
Суналат зыянсыздай, ойго канып.
Чыны ал кыздын жообун күтүп жатат
Адамдын кан сорууга сугу артып.

Бул учур кандай кыйын айтып бергис,
Ажыдаар чеп курду го алып жеңгис.
Мына азыр Абылы же энекеси
Кетмекчи курмандыкка кайтып келгис.

Ажыдаар кандай бузук, кандай мерес?
Максаты: сүйүүлөрүн сыноо делип.

Чын эле экөөн бирин тандамакпы?..
Бирөөсүн өзү өлүмгө түртүп берип.

Карт эне көп буйдалбай кайрат кыла,
Каардана муну айтты жүзүн бура:
«Бошоткун! Жаш өмүрдү кыйнабагын!..»
Андан соң: «Алгын!» – деди бекем тура.

Ажыдаар жаш жигитти боштон кылып,
Сормокко кары энени бери умтулуп,
Ышкырып жалын чыга каарын чачты,
Айлана дүргүй түштү кулак тунуп.

Селт эте сулуу кызы баш көтөрдү:
«Апаке!..» муун бошото өңгүрөдү...
Бир паска кайрат кыла тура калып:
«Ал!» – деди... Сүйүү үчүн Жаркын өлдү...

Оп тартып, сулуу кызды соруп болуп,
Адамдын кара кочкул канга тоюп,
Ажыдаар көз ирмемде кайым болду –
Айлана күңүрттөнөт бүт томсоруп.

Энеси Жаркын кыздын талып түштү,
Ал үчүн кулагандан жашоо бүттү.
Кызына катарлаша сулап жатат
Жер эне ай!.. Ушундайда кантип түттү...

* * *

Жаш жигит бир оокумда көзүн ачат.
Кан жүрүп, көөдөн толо демин алат.
Кичине таканчыктай баш көтөрүп,
Түнкү жел мээримине сергип канат.

Жаңы эле көзүндү ачсаң не байкалат?
Тоо койнун бир башкача жымжырт чалат.
Дегенсип: неге жатам ай-талаада? –
Каранып туш тарабын, айран калат.

Сыйпалап байкап көрсө ташы кулап,
Колуна аз ным тарткан чопо урунат.
Андан да ооруксунуп тулку бою,
Дөңгүлү жаткан жердин көңүлүн бурат.

Аз болсо чөп чыкпаган такыр делет,
 Чөбү бүт уйпаланып куурап келет.
 От жагып, бүтүн өрттөп кеткен сындуу
 Кандайдыр күйгөнгө окшоп жыт искелет.

Чочуса ал сезимин кантип жеңет?
 Туйганы акылында бүт экчелет.
 Топурак, ташы бүтүн аралашып,
 Казылып, көргөнүнөн ден сестенет.

Негедир үстү-башы чаңга батат.
 Аз мурда кыйналгандай баш айланат.
 Канчалык тигилсе да чөлкөмүнө,
 Биле албайт – неге жатат, кайда жатат?..

Сур булут айсыз түндө суру качат.
 Жылдыздар азайыңкы – нурсуз жанат.
 Калгансып ээн талаада, эрме чөлдө,
 Тоо жели улуп-уншуп үнүн салат.

Сыдырым муздак тартып, бетке чабат.
 Жер сызы чыйрыктырып сыртын салат.
 Тамчылап, айланасы сууга толуп,
 Ал үчүн кам көрүлбөй четте калат.

Кандайдыр тик бага албай, жалтаң карап,
 Көздөрүн жаш жигиттен алып качат.
 Жана эле баары мээрман туюлду эле...
 Ким эми ал-абалын сурап барат?

Сезгендей жамандыкты улам карайт.
 Алдастап өзүнчө эле тура калат.
 Айланып, кыдыргандай нары басып,
 Дөбөсүн бирге ойногон таанып барат.

Томсоруп, бүт өрттөнүп, желге тарап...
 Абылдын көздөрүнө жаш айланат.
 Көргөндө жаш чынарын ыйлап турган
 Өксөбөй аз-аз жерден, араң калат.

Аңгыча ач-айкырык кулак жарат –
 Сүйгөнү, Жаркынтайы, сулап жатат.
 Анысы аз келгенсип четкерээкте
 Сулуунун энекеси эссиз талат...

Абылжан бир айкырып, эстен танат.
 Кан качып, дагы көпкө тилсиз калат.

Айтчы эми, таштан беле чыдагандай? –
 Эне, кыз катарлаша кулап жатат!..

Гүл дөбө чөлгө айланат ырыс чанып,
 Онтолойт жаш чынары ыйлай барып.
 А качан баары сонун турду эле? – дейт,
 Бүдөмүк эстегенин көңүлгө алып.

Келтирсе көз алдына бүтүн чалып,
 Олтурган ушул жерде ойго канып.
 Келсе... деп күтүп турган Жаркын гүлүн,
 Убакты күн кечкиге таяп барып.

Кыз болсо көп күттүрбөй чуркай шашып,
 Көрүнгөн тээ белестен кырды ашып.
 Недендир көңүл чөгүп ыйлаганбы?..
 Дагы эле өпкөсү көөп, улам жашып.

Көргөндө сүйгөн жарын гүлдөй жанып,
 «Абыл!» деп, «Жаркыным!» деп үн алышып,
 Жакшы эле чуркашты эле бир-бирине... –
 Наркысы көңүлдө жок эссиз калып...

Кырсыгы бактысына болуп бөгөт,
 Абылы барган сайын төмөн чөгөт.
 Сүйгөнүн кучагына бекем кысып,
 Келерки тагдырына бүтүн көнөт.

Мында ал токтоно албай жашын төгөт,
 Жалдырайт, кымбатына көңүл бөлөт.
 Алданып ишке ашылбас кур үмүткө,
 Сулууну уктап жаткан сындуу көрөт.

Сүйгөндүн – кымбатынын башын жөлөп,
 Мындай деп кулагына шыбыр сүйлөйт:
 «Ойгончу, мени жалгыз таштабачы –
 Өзүң жок мен бечера ойноп күлбөйт...»

Өзөктөн соолгон сабак кантип бүрдөйт?
 Кыраан куш канат сынса, шаңшып күлбөйт.
 Сен кетип, көкүрөктөн жаралуумун –
 Зар ыйлайт мендей карып басып жүрбөйт.

Бакчага суу куйбаса кантип гүлдөйт?
 От дагы жел болбосо күчөп күйбөйт.
 Айласыз тизе бүгүп күндө зарлай,
 Мен байкуш бакты алдында качып сүрдөйт.

Абылың шамал болуп сызып жүрбөйт.
Таңкы күн шоокумуна кулак түрбөйт.
Калтырып, кырсыктатып ара жолду,
Куу тагдыр биздейлерди неге сүйбөйт?!

Чиркин ай, зарымды угуп, мээриңе алсаң,
Таштабай мени жалгыз, бирге барсаң,
Жөн гана көз илинип кеткен сындуу
Мына!.. – деп үшкүрүнүп тура калсаң.

Буркурап, көз соолсо да ыйлай берем,
Арманым ак сүйүүгө айтып келем.
Алсызмын, мурдагыдай күч-кубат жок,
Жазмыштын айтканына жетеленем.

Дагы эле үмүт үзбөй көз жиберем,
Суук сөздү «өлдү» деген ары итерем.
А бирок чындап эле козголбойсуң? –
Өзүң жок кантип гана жашап келем...»

Сүйгөнүн алдына алып, кеңеш сурап,
Абылы бутун сунуп жерде олтурат.
Арманын түк калтырбай бүтүн айтып,
Жүрөккө муң аралаш күү толтурат.

Кез-кези бооруна бек кысып коёт,
Эңкейип маңдайынан өпкөн болот.
Өткөндүн кайрылбасын улам ойлоп,
Жаш төгөт, деги качан көңүл толот?...

Ал айтат: «Нурун чачкан жарык күнүм,
Жаркыным, жаңы ачылган кызыл гүлүм,
Сен жоксуң бул дүйнөдө мындан ары,
Андыктан бир бололу – ушул бүтүм!..»

Андан соң баш көтөрө тура калып,
Кынынан миздүү канжар сууруп алып,
Кош колдоп жүрөк тушка урду дагы,
Сулады сүйгөнүнө катарлашып...

* * *

Шум ажал тирүү жанды койнуна алар,
Достору, жакындары ыйлап калар.

Болсо эгер сүймөнчүгү көпчүлүктүн
Өз эмес, чоочуну да ыйлап барар.

Кеткен жан күн болсочу күлкүсү ашкан?
Ай жокто Ай болсочу мээри ташкан?
Ал эми тоолору үчүн ырыс болсо,
Ыр ырдап, көңүл ачып, бирге баскан.

Тоо койну шат күлкүгө качан канмак?
Кырсыгы айтпай туруп кучак жаймак.
Айрылса бир күнү эле экөөнөн тең,
Андайды экинчи жол кантип тапмак?!

Канчалык жаш төксө да денди жанчар,
Өткөн иш арт жагына кантип кайтар?
Селт эте түшкөнсүдү бүтүн дүйнө
Жүрөккө урулганда болот шамшар.

Өлгөндө Абылжаны кайра кайтпай,
Шиберге сулаганда жүрөк какпай,
Бүт дүйнө жашын төгүп жаткансыды
Ичине толуп чыккан бугун катпай.

Мүңкүрөп тоолору да чөгүп барат.
Суулары алып-учпай жылжып агат.
Ал эмес жылга-жыбыт, коксулары
Кыйналып, онтогондой дабыш салат.

Гүл өлкө аз мурдагы бүтүн канап,
Булагы киргил тартып ылайланат.
Айтчы эми, ким жашыбайт ушундайда? –
Кыз жатат, эне жатат, Абыл жатат!..

Жаш чынар ичтен сыза ыйлап барат.
А шамал боздойт, улүйт – түндү жарат.
Таштары бир убакта кыз отурган
Акырын күңгүрөнүп үнүн салат.

Чөлкөмү бир укмуштай күүсүн чалат.
Көк дөбө улам онтоп, өксөп барат.
Айтабы: көз салбадың... – бечера Ай
Жашынат, сур булутка жүзүн катат.

Достору, кайберендер – жетпес санат
Дүргүшүп турган жерде эстен танат.
Жанагы булактаган кызыл түлкү
Эчкирип, жашын төгө ыйлап барат.

Дүйүм чөп уйпаланып чанга батат.
Тепселип карагаты жерде жатат.
Канчасы биротоло күлгө айланып,
Сапырып суук шамалы – эссиз талат.

Калса да бут алдында күнүн санап,
Күйсө да куйкаланып, желге тарап,
Абылы, Жаркыны үчүн жаш төгүшөт
Муң толо күү чалынып, жүрөк канап.

Жаш төгө кара булут чүмкөп барат,
Мөгдөгөн сан жылдызды далдоого алат.
Түнөрүп, нөшөр болуп өчү бардай
Жер бетин түнү бою сабап канат.

Кимгедир ачууланып, бүтүн сабап,
Чагылган жарк-журк эте күйүп барат.
От чачып, өрт чыгарып жолду ката:
«Сүйгөндү тапкыла!» – деп жаалына алат...

Сүйгөнгө тагдыр катаал сынын жазып,
Жаш өмүр кыркылды бейм бакыт чанып.
Кантели,.. мээринс алып аяган жок,
Тигинтип үчөөн бирдей курман чалып.

Ар күнү жолукканда күлө багып,
Чын дилден сүйүшчү эле эстен танып.
Дүйнөгө көрк болушчу нурун чачкан
Эми жок курган жанга күйүт салып...

Айсыз түн, бүт айлана мунга баткан,
Бардыгы жоготуунун даамын таткан.
Улуу үчүн, перизаада кызы үчүн
Сызылып, сел болуп жаш агып жаткан...

* * *

Бүтүн эл сүйүшкөндөн кабар алып,
Келишти эртесинде башын салып.
Түтөшүп ичтеринен, айласы жок
Турушту унчуга албай көпкө талып.

Көздөрдөн ачуу жашы жылжып агып,
Аңгыча чаңырган үн кулак жарып,

Энеси Абыл эрдин боздоп турат,
Атасы Жаркын кыздын алдан тайып.

Көргөндө үчөөн бирдей эссиз калып,
Кай бири дит бага албай бетин басып.
Бардыгы эми чындап ыйлады бейм,
Токтолбой аккан жашка муунуп барып.

Мындайда ички зарын кантип катты?
Жамы журт бири калбай өксөп жатты.
Канчалык жаш төксө да кайтпас болуп,
Бул элдин Айы менен күнү батты.

Шондонбу?.. Ыйлабаган чал ыйлады.
Эмшиндеп байбичелер жана ыйлады.
Кыз-келин булар теңдүү бүтүн боздоп,
Чыдабай жанындагы бала ыйлады.

Жигиттер, өспүрүмдөр кошо ыйлады.
Аталар, кара сакал, дагы ыйлады.
Энеси Абылжандын такыр талып,
Апалар эмчеги ооруп, таза ыйлады.

Эркектер өкүрүшүп, көпкө ыйлады.
Аялдар кошок кошуп, дөңдө ыйлады.
Коштошуп аргасыздан сүйгөн менен,
Бүт баары бир кишидей мүлдө ыйлады...

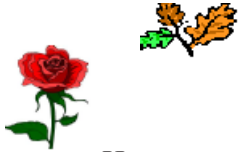
Андан соң улуу баштап кайрат кылып,
Чөк түшүп олтурушту кеңеш куруп.
Жаштары четкерээкте томсорушат
Айтканды аткарууга даяр туруп...

Чынардын түбү ылайык деп табышып,
Уулдары чукулдугун колго алышып,
Бир паста кенен-чонон көр казышты
Күн батыш жаздансын деп чен салышып.

Көмөрдө дагы ыйлап жаш төгүшүп,
Сүйгөнгө акыркы жол бир көрүшүп,
Жигит, кыз бөлүнбөсүн деп чечишти
Карылар өздөрүнчө ой бөлүшүп...

Ошентип ажыратпай бирге делип,
Сүйгөндү биротоло жерге берип,
Кайтышты үйлөрүнө, а кемпирди
Бабалар бейитине коюп келип.

Эл кетти, мүрзө калды – бүт томсоруп,
Кечээки гүл дөбөгө өлүм конуп.
Ышкырып суук шамалы согуп келет,
Жээктерин дале төккөн жамгыр чолуп...

СӨЗ АЯГЫ

Нечен жыл шамал болуп кубалашат.
Замандар тарых болчу артта калат.
Алмашып нечен муундар өткөн сайын
Болгон иш жомок болуп ырга айланат.

Ар бир доор ар башкача изин салат.
Кааласа тегиз каардап, мээрине алат.
Буралган бир кездеги чынар терек
Картайып, күндөн күнгө куурап барат.

Карт дарак күнгүрөнө ойго батат.
Кайгырып жакындарын жоктоп барат.
Көп көрүп, жүз жашаган карыядай
Мун-зарын сүйүшкөндүн терең катат.

Дүпүйүп бутактары, кулач жаят,
Мүрзөсүн сүйүшкөндүн коргоого алат.
Алышкан алы жетпес балбан өңдүү
Эч кимди тоотпогондой сыртын салат.

Унчукпайт, дүлөй сындуу көңүл бурбайт.
Келгенге сүйүү жайын айтып турбайт.
Ойлойбу күнөөлүүдөй өткөндөргө
Ар качан башын салып, сөздү укпайт.

Эл болсо өткөндөрдү эстеп сыйлайт,
Айтканды ал тууралуу угуп тыңдайт.
Абылдын эрдик ишин даңазалап,
Эр уулдар дастанына кошуп ырдайт.

Андайдын зар сүйүүсүн эли сындайт.
Кылганы кылымга өтөт, түшүп сынбайт.
Калтырып урпактарга үлгү катар,
Тарых да мындайларды жазып жыйнайт.

Чын Мажнун бир күнгө да жашын тыйбайт,
Чөл кезет, тентип кетет – муңдуу ырдайт.

Козголсо Абыл, Жаркын сүйүүсүнөн,
Чыдабай көөдөнүндө жүрөк ыйлайт.

Сүйүшкөн таттуу уйкуда уктай берет.
А чынар ошол күндөн мазар делет.
Унутпай, өткөндөрдү ыйык көрүп,
Бардыгы кеңеш сурап мында келет.

Бактысыз бакыт сурап мында келет.
Көз жашын күндө үч маал төгүп берет.
Сүйүүсү түгөйлөрдүн бекем болсо,
Кармашат, каржалышат – акыр жеңет.

Жетпеген сүйүүсүнө кошо энтелеп,
Сүйгөнгө соолбос мээрим сурап келет.
Абылы, Жаркын кызы не демекчи?.. –
Болгону келер күнгө үмүт берет...

Эстелик ал күндөрдөн – карган дарак
Ичине сүйүү сырын терең катат.
Ой ойлой, күнү-түнү күнгүрөнүп,
Сүйгөндү унута албай жоктоп жатат...

1977–1984- жылдар.

АШЫГЛЫК ЫРЛАРЫ

* * *

Келе жатып айдоо жактан,
Алга тез-тез шилтеп кадам.
Көрдүм бир кыз көзүм өтө,
Ошолбу же башка адам?

Мен тарапка улам карап,
Нурлуу жүзү жанып барат.
Чакырсам дейм атын атап,
Тааныш турпат ойго салат.

Жүрөк дүк-дүк алып учат.
Сулуу улам кылчак карайт.
Нес болгонсуп туруп калдым
Кыз карааны алыс узайт.

Эх, өкүнүч! Барсам болмок
Ким болсо да салам берип.
Черди жазсам сулуу менен
Өткөн күндөр ойго келип.

1978. 18.01.

Эң бир жакын болуп калдың

Эх, сулуу, жылдыз болуп неге жандың?
 Неликтен жаш жүрөктү ээлеп алдың?
 Көздөрүң,.. мөлтүр көзүң сырдуу карап,
 Күн сындуу илебиңе арбап бардың.
 Канчалык сүйбөйм сени ойлосом да,
 Мен үчүн эң бир жакын болуп калдың.

1978. 18.01.

Айылдаш кызга

Эх, сулуу кыз,
 Тоспосок да сүйүү кечтерин.
 Чөмбөсөк да махабатка
 Жутуп шербетин.
 Сезим гүлүн
 Бул дүйнөдө сага арнадым.
 Унута албай
 Чүрөк сындуу сенин келбетин.

Айта албадым
 Ак сүйүүмдү сенин өзүнө.
 Ыраазы болдум
 Гүлдөй жанган бермет көзүнө.
 Ошол бойдон
 Мекен чегин коргоого кеттим.
 Кумар болуп,
 Бир уга албай шыңгыр сөзүнө.

Көп ойлондум,
 Өткөндөрдү бирден иргедим.
 Сын көз карап,
 Бирде жактап, бирде тилдедим.
 Автоматты
 Белен кармап постто турсам да,
 Обон создум,
 Талыгууну такыр билбедим.

Сени жанга теңбедим,
 Бийик кармадым.
 Сулуулугуң дайым мактап,
 Такыр талбадым.
 Кара көзүм,
 Улуу белең пери кызындай.
 Төмөнсүндүм,
 Кош колумду суна албадым.

Көпкө жүрүп,
 Кат жазууга чындап токтодум.
 Ички бугум бүт айтууга
 Эми окшодум.
 Айтам дедим, айта албадым
 Аргабыз канча.
 Кат жаз дедим курбулукка –
 Ушул болгонум.

Унутпаса курбулукту
 Эки-үч сөз жазаар.
 Кем санаса бир өзүнөн.
 Тыгып ыргытаар.
 Жыртса дагы,
 Мээрим карап салам айтса да,
 Жаркын элес жүрөгүмдө
 Бекем сакталаар.

1979. 1.01.

Сүйүү тууралуу

Ашыгылык деп кимдер кандай сөз укту?
 Дагы кимге сүйүү кантип жолукту?
 Ортого сал, өз оюндан уялба,
 Болбо сындуу жоолук салган колукту.

Жооптор угам: сүйүү деген аңгеме,
 Эл оозунда куштай сызган жел кеме.
 Болбос ишти ай-ааламга учурган
 Акындардын калемине тең неме.

Экинчиси: жөн гана ийнин куушураат.
 Сүйүп көргөн жан эмесмин деп тынат.
 Ишене албайм, кантип эле адамзат
 Сүйүү деген нерсе үчүн жан кыят.

Курдаштарга, досторума кат жазам,
 Аларга да ашыгылыктан кеп салам.
 Уз сезимиң асырап ал кирдетпей,
 Сүйүү деген улуу нерсе деп барам.

Чынын айтсам, мен да алоолоп сүйө алдым.
 Каттар жаздым, достук колум суна алдым.
 Айла канча ойлогондой болбосо,
 Көргөн жерден караанына кубандым.

Жаш жүрөктү белек кылып бере албай,
 Же ошондо кайран жандан кече албай,
 Ырлар жаздым, ырым менен муңдаштым
 Куса болуп сүйгөн кызга жете албай.

Ал күндөр да артта калып ыр ырдап,
 Экинчи жол сүйүп көрдүм жылындап.
 Тагдыр мени аядыбы бул жолу
 Сүйүү дагы күлмүң карайт көз ымдап.

Чындап сүйдүм, кыз көңүлүн бура алдым.
 Дагы ырдадым, обон созуп тура алдым.
 Бирок жүрөк алгачкыдай болбоду,
 Уз сүйүүнүн кымбаттыгын туя алдым.

Шондо көрдүм көздөр кантип жанганын,
 Сүйгөн кыздын миң кулпуруп барганын.

Ушунда мен кары кебин эстедим:
«... сүйгөн сулуу баарынан» деп айтканын.

Курбалдаштар, мына ушул айтканым,
Терең ойло көңүлүмдө катканым.
Сүйүү деген улуу нерсе – баалап ал,
Мен да бир жол сүйүү даамын таткам.

1980. 30.03

Ууз сүйүүм

Анда мени он алтыга сермеди.
Күттүрбөдү сүйүү мени термеди.
Чындап сүйдүм жаш жүрөгүм жалындап,
Көздөн уча күлмүң карап келгени.

Жоогазындай гүлүн ачкан белдеги
Кыз элеси мага тынчтык бербеди.
Бирок сулуу жүрөк күүсүн баалабай,
Жок дегенде жакын басып келбеди.

Сулуу кыздын таш ыргытып кеткени,
Мунду арбытып байкуш кылды элдеги.
Дегени го эрмек болсун,.. сүйүүнүн
Жолдош кылып ырды мага бергени.

Ууз сүйүүнүн мага алгач келгени,
Таш боор белем, бактыны аяп бербеди.
Болгону ушул: ыр жаз деди талыкпай,
Белгилүү го муң-зарды ыр жеңгени.

1980. 1.04.

Азан беле сүйгөнүм

Сулуу сени сүйө албаса кереги эмне күйүнүп,
Жашың төгүп күнү-түнү тынч ала албай бүлүнүп.

Сулуу сен деп кубарбаса ырдабассың сүйүнүп,
Сүйөмүн деш акылсыздык келин болуп жүгүнүп.

Бирок сүйүү көнөр беле сыр алдырбас эркиңе,
Күндөн күнгө куса болуп коёр элең көп кине.

Жымындаган жылдыз болуп бет алдынан көрүнөт.
Сан түрлөнсө гүл бакчадай эркесиз көөнүң бөлүнөт.

Жылаажындай кубулжуган мөлтүр булак үнү ай,
Күнү кечке уксаң дагы эңсеттирген түрү ай.

Күлгөнүндө көздөрүнөн күндүн нуру төгүлүп,
Ашкан сулуу бул дүйнөдө жалгыз өзү көрүнүп.

Талбас элең назар салсаң карагаттай көзүнө.
Эс-учундан танар элең көңүл бурса өзүңө.

Шыңгыр үнү айта албаса «сени жалгыз сүйөм!» деп,
Сулуулугу мунду арттырар үмүтүңдү үзөм деп.

Ушундайда айткың келет: сүйүү такыр болбосо,
А сүйүүсүз жашоо супсак, тереңирээк ойлосо.

Тагдыр мени неге сынайт бакты бербей тарылып? –
Каргышына калдым беле жаман ишке чалынып.

Күнөөм ушул: кызды сүйдүм, сүйбөй коё албадым.
Ырлар жаздым курбулукка, жүрөк сырын арнадым.

Не кылмакмын, калган өмүр сыздап өтүү ичимден.
Арман кылып жаш сүйүүгө, ырлар жазып дилимден.

Каалаганым башкаларга: токтобосун сүйүүлөр,
Болбосо дейм ашыгына жетпей калып күйүүлөр.

1982. 9.01.

Жактырганым жалгыз сенсиң

Эх, сулуу, кээде алыскы ашуу белсин,
А кээде күлө бага соолбос кенсин.
Бир күн шат, бир бүркөө болсоң дагы
Билип кой: жактырганым жалгыз сенсиң.

Жаш жигит тээ адырдан гүлдөр терсин.
Тагдыр да сүйүшкөңгө бакыт берсин.
Өртүнө махабаттын чындап күйсө,
«Сүйөм!» деп сүйгөнүнө айтып келсин.

Сулуулук, көрк жагынан күнгө теңсиң.
Көздөрүң мээрин төгүп күлө берсин.
Тигилип жадыраган нур жүзүнө,
Чочубай эч нерседен «сүйөм!» дейсиң.

Заман ай, баарына март, кандай кеңсиң.
Ар күнү бактыны уучтап чачкан сенсиң.
Алиги кыз мээримди алдамчы экен,
Жолобой дегенсийт да: такыр кечсин.

Чын сүйсөң кантип гана «сүйбөйм» дейсиң,
Эрк дагы сүйүү күчүн кантип жеңсин?
Курбалын баалаганы анык болсо,
Кечикпей: мына мен! – деп колун берсин.

Мында ал курбулашын мактап келсин.
Мендей дос ата уулу, адам делсин.
Жөндөмүм ырга деген баасын алып,
Эртеңки бактысына даана ишенсин.

Курбалың тыным албай ырдай берсин.
Мына деп ыр нөшөрүн төгүп келсин.
Сулуунун, нур кызынын кадыры үчүн,
Көп өтпөй өткүр калем акын делсин.

Эх, сулуу, кээде алыскы ашуу белсиң,
А кээде күлө бага соолбос кенсиң.
Бир күн шат, бир бүркөө болсоң дагы
Билип кой: жактырганым жалгыз сенсиң.

1982. 18.02.

Сулууга кеңеш

Эх, сулуу, мен тарапка көңүл бурчу,
Жигиттин айткан сөзүн тыңдап турчу.

Сумсайбай күлмүң карап колуң сунчу,
Кетпесин жашылданса көздүн курчу.

Сөзгө алсам, жекиргенсип карабачы,
Курбалың баасыз жанга санабачы.

Бекерден мен байкушту кыйнабачы,
Сураарым: көңүлүнө кир албачы.

Бет бурсаң, кантип гана көңүл толчу,
Убактың минуталык бөлүп койчу.

Мени аяп, аз да болсо күлүп койчу,
Жаш жигит зар ыйласа кантип оңчу.

Мен сунган кызыл гүлдү колуна алчы,
Жок дебей, көчө бойлоп бирге басчы.

Ойноп күл, каалашыңча көңүл аччы,
Сүйүүгө кумар болуп ырыс тапчы.

Көрктөнүп, жаз гүлүндөй күлүп жанчы,
Мендейдин жаш жүрөгүн ээлеп барчы.

Керекпи, сулуу Айды белекке алчы,
Жигиттин сүйгөнүнөн пайдаланчы.

Бир болсоң кол кармашып мен ыраазы,
Бактынын эстен чыгып чорт сынаары.

Жааласа куу тагдырдын тийип каары,
Кеткени кайрылгыстай бүтүн баары.

Ойлонсо азап тартып кетет алы,
Дем берет аз да болсо үмүт шамы.

Сураарым, кайра баштан бүрдөсөңчү,
Байланган достук түйүнүн үзбөсөңчү.

Дилдеги жаркын маанай бузбасаңчы,
Өтө алгыс бийик дубал курбасаңчы.

Ушунда чындап эле бүлүнсөңчү,
Абалын жаш жигиттин түшүнсөңчү.

Нур болуп маңдайыма төгүлсөңчү,
Күн кызы, пери болуп көрүнсөңчү.

Жүзүндөн кубанч, күлкү кетпесинчи,
Таш боордук кырсык болуп келбесинчи.

Ортодо күдүк ойлор болбосунчу,
Андай ой көңүл суутуп койбосунчу.

Ич сырын курбалыңдан жашырбасаң,
Тиктесем, көзүңдү ала качырбасаң.

Кубаныч, ички оюбуз бирге болсун,
Шапар тээп жаш убакта көңүл толсун.

Сендей кыз таш боор жандан болуучу эмес,
Алсызга көңүл бурбай коюучу эмес.

Мен дагы сөздүн гүлүн сага арнайын,
Күн-түнү ыр жазуудан түк талбайын.

Мындайда тилегеним: айрылбасак,
Түбөлүк кол кармаша бирге бассак.
Бактыбыз жашоодогу бирге тапсак,
Бир жашап, жакшы бүлө боло алсак.
Анда биз хан, бектерден бай жашайбыз,
Дүйнөгө – бардыгына кең карайбыз.
Андайда курбулардан калышпайбыз,
Ырыс таап, улам алга арыштайбыз.
Сулуу кыз, айткан сөзгө чочубагын,
Түшүнөм абалыңды, жаштык жагың.
Шонтсе да келер күндү ойлонолу,
Эмитен баш оорутуп толгонолу.
Шул экен күтөрүбүз чын сүйүүдөн,
Кантебиз башка жол жок бүлүнүүдөн.

1982. 21.03.

Урушсаң да кирдебейм

Үйдө олтуруп барак бетин чиймелейм.
Кайра ойлоном, көңүл күүсүн иргелейм.
Миң кайталап жазып коюп атыңды
Жүрөк сырын бүт калтырбай тизмелейм.
Күлүп койчу мени аясаң азыраак –
Тилдеп, каргап урушсаң да кирдебейм.

1982. 20.04.

Жамгыр жана мен

Күн бүркөө, айлана ным – сени эстедим,
Мен бүгүн бугум толуп, көптү эңседим.
Сырдашкым келди окшойт талаа менен
Жалгыздап өзөн ылдый жетелендим.
Табийгат, чындап эми досум делдин,
Билгендей жамгыр болуп жакын келдин.
Нур чачып мөлтүрөгөн көздөрүңөн,
Жаштыктын жаңы ачылган гүлүн тердин.

Жаркытып айлананы оюн курдуң,
Ан сайын бир боорумдай көңүл бурдуң.
Туйгандай ушул күнкү кусалыкты
Назданып, беттен сүйө колуң сундуң.

Андан соң ак жаан болуп себеледин,
Жүргүн! – деп мени алдыга жетеледин.
Буралып жомоктогу азгырыктай,
Алдымда миң кулпуруп безелендин.

Мас кылып көздөн учкан жебелерин,
Өткөнгө жумшак гана жемеледин.
Дегендей: мени аясаң күнөөлөбө,
Ыйлактап жаш баладай эрээркедим.

Калтырып ич дилимде жылуу сезим,
Мен сени жалгыздыкта тирек дедим.
Сен болсо беттен сылай эркелетип,
Жубатып туя билдин жүрөк черин.

Бир жүрдүм өзүң менен сыр алышып,
Арманым ак сүйүүгө бүт айтышып.
Мында да аядыңбы?.. Алаксыттың... –
Ойнодук жолду ката тең жарышып.

Анда сен дагы күчөп шорголодуң,
Тим турбай ич-коюнга жорголодуң.
Күмүштөй тамчыларың ажарын таап,
Бул күнү ыйлабоону боолгоолодум.

Суу болдум ак көйнөгүм чап жабышып,
Бирок да чыйрыкпадым мээриң ташып.
Кеткендей жууп-тазалап көңүл кирин,
Унуттум экендигим мен бир карып.

Магдырап айтып бүткүс рахат алдым.
Бактыга тик бага албай эстен тандым.
Болсун деп сүйгөн кызым так ушундай,
Дүйнөдө сулууларды бүтүн чандым.

Мен сени колдорума тосуп алдым.
Каткырып, кубанч менен жүзүм чайдым.
Жазгын деп жаш жүрөгүм тынчтык бербей,
Бул күнкү көргөнүмдү ырга салдым.

Ырымда жамгыр дагы төксө дедим.
Барууга алыс жолго көнсө дедим.

Издеп таап кыйынсынган сүйгөнүмдү,
Бек кысып кучагына өпсө дедим.

Мында мен кыз көңүлүн бурса дедим.
Ал дагы жаан алдында турса дедим.
Дилдеги көңүл кирип жууп кетирип,
Ойлорду терс пикирлүү кууса дедим.

Бааласа, чындап эми күйсө дедим.
Айткан сөз көкүрөккө түйсө дедим.
Көрүнүп нурун чачкан таң Чолпонум,
Ар качан айрылышпай жүрсө дедим.

Дагы да түркүн ойго жетелендим.
Гүл болуп жол боюна себелендим.
Жыңайлак ылай кечип ушул күнү
Жүрөктүн ички зарын унтуп келдим.

Жамгырым, дагы талбай төгүп келгин.
Сел болуп албууттана күчөй бергин.
Агызып бактыга бут тоскондорду,
Сүйүүнүн жыргалы үчүн үрөн сепкин.

1982. 26.05.

Сүйгөнүмө

Тынч элем төгүлүп чачылдым.
Тың элем, үңкүйүп басылдым.
Оюмда кыз сүйүү жок эле,
Капыстан бир күнү кабылдым.

Күлчү элем, күлкүмдү качырдым.
Күйчү элем, күл болуп басындым.
Бир келген сүйүүнүн дарты үчүн
Күн сайын күчөнүп асылдым.

Таарынтсаң таарынчым жашырдым.
Суук сөзгө кулагым жапырдым.
Бир жазып өзүңө сүйөм деп,
Ар күнү желкеми кашындым.

Басыңкы болсо да жүргөнүм.
Ар качан үмүтүм үзбөдүм.
Сен күлсөң мээримдүү жылмайып,
Кайрадан ачылып бүрдөдүм.

Андайда нур болуп төгүлдүм.
Жайдары жигиттен көрүндүм.
Тигилип жайнаган жүзүңө,
Бир жолку бактыга чөмүлдүм.

Сен болсо кайрадан сынадың.
Бош жерим катуураак бурадың.
Күйсөм да көп жолу өзүңдөн,
Кууратпай көңүлдү уладың.

Сен мени досум деп аядың.
Сунган кол какпоого жарадың.
Колдорун кармалап сөз айтсам,
Унчукпай кетүүнү самадың.

Аныча мен дагы болбодум,
Тиктесем көзүңө тойбодум.
Тынч жаткан жүрөккө чок салып,
Күн-түнү жаныңды койбодум.

Кээ күнү топ болуп тебилдим.
Андайда бир паска чегиндим.
Көрсөтүп адамдык баркымды,
Жолуңа гүл болуп себилдим.

Жактырып өзүңө берилдим.
Бул жолу сүйүүгө жеңилдим.
Андыктан канча ирет каксаң да,
Кебелбес тоо болуп керилдим.

Сен дагы акыры багындың.
Солубас гүл болуп табылдың.
Жүзүңдөн мээримин төгүлүп,
Өчпөс нур, от болуп жагылдың.

Эми сен колдорум какпадың.
Болбос бир күнөөнү такпадың.
Кымча бел берирээк имерсем,
Уялып адепти сактадың.

Мен дагы кысылып турбадым.
Кой десең, көңүлүм бурбадың.
Аймалап татына эринден,
«Уят го» дегениң укпадым.

Шондогу жайнаган көздөрүң,
Бал-ширин татыган сөздөрүң.

Багынты сүйүүнүн эркине
Ал күнкү көңүлүң бөлгөнүң.
Мен эми чын дилден кубандым.
Сүйүүгө акыры тура алдым.
Имерип жанымдан чыгарбай,
Бүт дитим өзүңө бура алдым.
Бул жолу бүтүндөй ачылдым.
Ички оюм канткенде жашырдым.
Эх сулуу, жактырдым сени деп,
Бүт баарын айтууга шашылдым.
Сен болсо айтканым тыңшадың.
Эркиме түк каршы чыкпадың.
Мейли эми сүйүүлөр от алып,
Жүрөктөр тең согуп кубансын.
Мындан соң оюн-зоок куралсын.
Кыз жигит тангодо буралсын.
Түбөлүк бир болуп жашоодо
Сүйүүгө сүйүүлөр улансын.

1982. 19.06.

КЕЧИККЕН СҮЙҮҮ ЫРЛАРЫ

* * *

Акыл-эстен калсам керек
Туман чалып көзүмдү.
Кызганам да ичим тарып,
Көп жигиттен өзүңдү.
Акым барбы кызганууга
Энчилүүдөй кайтарып.
Жекиргенсийм өзүмдү өзүм,
Кайра анан жайгарып.
Ичим бүтүн аңтарылат
Билегинен кармаса.
Жөн-жай гана колун артып,
Курбулукка бир басса.

Чектен чыгып бараткансыйм
Көзүмө илбей эч кимин.
Кыйын экен азап чеккен
Түшүнө албай бир-бирин.
Сүйсө сүйүп, же сүйбөйбү?
Баары ачык болсо дейм.
Жаратпаса бул кылыгым,
Катуу айтып койсо дейм.
Айтсам чынын, мен бир карып
Чама-чаркын билбеген.
А сен болсо периштесин
Кирдүү колдор тийбеген.

Жаман көрсөн, ачыгын айт –
Көңүлүмө караба.
Моюнга алсам, сеники чын:
Адам деп да санаба.
Кайдан гана бирге бардык –
Көздөрүмө урундун.
Тыйсам дагы өзүмдү өзүм,
Күн, Ай болуп турулдун.
Аппак жүзүң, мөлтүр көзүң
Бет алдыман кетпеди.
Ырлар жаздым аргасыздан –
Жүрөгүңө жетпеди.
Билдиң бекен? Туйдуң бекен? –
Ырларым бүт сен үчүн.
Курган жүрөк баш ийбеди –
Арга калбай мен үчүн.
Бер жагы эле он-он беш жыл
Улуу экем санасам.
Кайран убак өткөн экен
Бир кылчайып карасам.
Сен – жоогазын гүлүн ачкан
Жаңы гана бой тиреп.
А мен сунам булганч колум
Жоогазынды үзөм деп.

* * *

Көрүп тур го алла таалам: арамдыктан тазамын.
Дайым туура жүрсөм деймин чындык болуп катарым.
Түшүнсөм дейм адамдарды кайгы-муңун бөлүшүп,
Кыйын күндө бир болсом дейм башка салган көрүшүп.
Март болсом дейм артка таштап Атантайдай кыйынын.
Соопчулукка бергим келет эң акыркы тыйыным.
Кечиримдүү болсом деймин майдалыкка берилбей,
Шар жүрсөм дейм ар убакта болбос ишке эзилбей.
Калыс болсом дос-туугандын көңүлүнө карабай.
Туя билсем керек жерде, принципке камабай.

Сен – мөл булак, көркү тоонун
Жылуу сезим көңүлгө.
А мен болсом Орозкулмун
Чыгаруучу төгүңгө.
Пери кызы бир өзүңсүн
Шоола чачкан өмүргө.
А мен болсо, түн каракчы
Айлантуучу көмүргө.
Ооба билем тең эмесмин
Нур кызына өзүңдөй.
Ошентсе да аянычтуу
Калсам көңүл бөлүнбөй.
Өзүң чечип, өзүң баала
Ички туйгум сен деген.
Мен макулмун жалп өчсө да,
Болгон үмүт дегдеген.
Жолуксак дейм өзүбүзчө
Мандайлаша бир туруп.
Болбосунчу бүдөмүк ой
Улам көңүл бурдуруп.
Болсо эгер жүйө сөзүң,
Түшүнөмүн аргасыз.
Калалы анда дос боюнча
Өтсөк деймин сыйлашып.

1994. 25.10.

Оторбаев Б.К.

Адам болуш максат эле адил жүрүп ар убак,
Ар-намысты улук тутуп, абийирден кеп улап.

Адам эркин баалай билип, эрктүү болсом дечү элем.
Сезим күчүн төмөн карап, оюм менен жеңчү элем.

Анын баары кайда калды? – Кыялы бейм баланын.
Капысынан колго түшүп, айла кетип барамын.

Алдырбайм деп ойлоочу элем – ар убакта тазамамын,
Эссиз жүрөк былгытты бейм, мына ушуга капамын.

Кадыр-баркым бар дечү элем керек жерде сый көрүп,
Туман басты көздөрүмдү абийирди бүт төгүп.

Күтпөс жерден сен жолугуп, намыс-арды унуттум.
Каталыгым билип туруп, өзүмдү-өзүм куруттум.

Шылдың кылып табалагын, жамандасаң өз эркиң,
Ансыз деле неси калды кийермин да таз кейпим.

Кантем эми кусалыгым артып барат күн санап,
Көрүп калсам кокусунан эт-жүрөгүм бүт канап.

Токтоо бербей баргым келет сөзгө тартып жаныңа,
Айтсам деймин ички бугум сүрдөсөм да кардыга.

Кагып койсоң не кылам дейм? – Кадам шилтеп токтолом.
Жүйө сөзүң укпасам дейм, өзүмдү өзүм ноктолойм.

Байчечекти үзгүң бар ээ, бети кара, – деп коём.
Сезгенимде акмактыгым бул жашоого бүт тоём.

Канткенде эми жүрөк канын токтотууга шай келет.
Курттай мүлжүп ички бугум не болсо да баргын дейт.

Барганда не, билгиң келбес дүйнөдө бар экеним.
Каның кайнап бузук дээрсин, көргүнүң жок эгерим.

Куштар элем бир басууга бактын ичин аралап,
Арам оюм жок болучу көз артсам да сагалап.

Түк да чектен чыкпас элем, эркиңе бүт коймокмун.
Ыраазы болуп курбулукка кусалыгым жоймокмун.

Аруу тилек, аруу сезим жолдо калмак болду го,
Махабаты шылдың кылып барча-бурча сойду го.

Абайсыздан сен кабылып, адамдыктан чийилдим.
Кана эми туюна алсаң, дале өзүнө тигилдим.

Абыл, Жаркын баяны

Дагы бир жол карап көрчү бүтүн кайра келтирип,
Болор балким түшүнүүгө, жүрбө ызага жеңдирип.

Ойлоочу элем, ишенчү элем: арамдыктан тазамамын.
Дайым туура жүрсөм дегем чындык болуп катарым.

1994. 8.11.

* * *

Кечир, сулуу, кечиргиниң,
Ырдап бүттүм ырымды.
Мына эми бүт төгөйүн
Жанга айтпаган сырымды.

Иттик менден кетсе керек
Жаш сезимге жеңдирип.
Намыс, арды унутупмун,
Колду сунуп келтирип.

Сугум артып барганымчы?
Тике карап көздөрүм.
Эртеңкини ойлободум,
Ушул менин өлгөнүм.

Болду эми ыр жазбаймын,
Колго калем кармабайм.
Куса болуп чөксөм дагы,
Ыр саптарын арнабайм.

Тилде мени, шылдыңдагын,
Бүт баарына макулмун.
Жолуң башка билип туруп
Кайдан гана кол сундум.

Эс-акылың жоготподун
Деп жубатам өзүмдү.
Чок сала алсам не болмокчу?
Тумандатып көзүңдү.

Жашсың али, баары алдыда
Жактырганга кез болуп.
Аны билбей азгырылдык,
Жок жеринен тең болуп.

Болду эми токтолоюн,
Кеч болсо да эс кирип.
Сөз айттырып барбайм эми
Алсыздыкка жеңдирип.

Терең ойлоп түшүнөрсүн
Айласыздык абалым.
Өзүңө да намыс керек –
Алды-артынды карагын.

Жаштык өксүк ичте калар
Куса кылып ар убак.
Адам болуш кыйын экен,
Максат эмес ыр кураш.

1994. 20.11.

АСКЕРДИК-ПАТРИОТТУК ЫРЛАР**Антым берем**

Жаш кезде өткөндөргө көңүл бөлүп,
Кинодон согуш түрүн нечен көрүп,

Суктандык аталардын эрдигине
Болсок деп биз да ушундай – ойго төнүп.

Жыгачтан мылтык жасай көңүл толуп,
Эсимде, ойноочу элек аскер болуп.
Убакты түнгө оошкону билинчү эмес,
Кай бирде уйкуну да унтуп коюп.

Эки жаат бөлүнчү элек: бири «немис»,
Жана да биздин аскер – «кызыл» делип.
Ар качан «душман» жагы аз болуучу,
Каалабай «биз» тарапка өтө берип.

Гранат колдо даяр, аңдып барып,
Душмандын танкаларын бирден жарып.
Акыры биздикилер жеңүүчү эле
Чыгарып таш-талканын, туусун сайып.

Шоктонуп чырпык атты камчыланган,
Ал учур балалык чак алыс калган.
Оюбуз чындап солдат болуу эле –
Эр жетип эки колго курал алган.

Мына эми жылдар өтүп биз чоңойдук.
Жаш кыял ишке ашып солдат болдук.
Арнадык эки жылдык өмүр гүлүн,
Элибиз тартпасын деп азап-кордук.

Жетишип чеберликке жетпес ченем,
Үйрөндүк аскер ишин дилгир менен.
Нечен бир күчтүү жоолор каптаса да,
Тартынбай каршы алабыз – жообу белен!

Чоңойтуп алпештеген ата-энем
Жөнөөрдө кучактап өөп мындай деген:
«Тынчтыктын ишенимдүү тиреги бол,
Улантып бабалардын жолун кенен!»

Атаке, апам, элим – пейли кенен!
Тоолорум, туулган жерим – Ата Мекен!
Чегинде кайра тартпай бек турууга
Уулундун бири катар антым берем!!

1979. 28.12.

Эки ай калды

Эки ай калды, эки ай калды кетээриме үйүмө,
Кызмат кылдым Мекен үчүн билегимди түрүнө.
Артта калган эки жылым аскер шинель кийинген
Эмне берди, эмне кошту жаш балакай түрүмө?

Дале эсте он сегизге жаңы толгон убагым,
Келечекке кенен карап гүлдөй жанган курагым.
Жаз күнү эле повестканы алып келди почтальон:
«Кезиң келди, баргын!» дешти – жөнөп кетти курбалың.

Мына ошентип солдат болдук, аскер киймин кийиндик.
Эки колго курал алып жооптуу ишке илиндик.
Уулуң үчүн ушул күндөн анык кызмат башталып,
Кырк беш секунд убакытта бир кишидей тизилдик.

Борпоң бала айылдагы түртүп койсо жыгылган –
Мына бүгүн стройдо чачы тегиз кырылган.
Чуркайт кросс ар күн тандан, физически машыгат,
Айдан айга күчкө толуп кадимкидей бышыккан.

Моюнга алам мына муну – алгач күндөр кыйналдым,
Чаалыккан да кездер болду – камыш сындуу ыргалдым.
Айтылат го макал сөздө: «солдат болуп туулбайт...» деп,
Мен да өсүп күндөн күнгө, эл чегинде тура алдым.

Аскер ишин кымбат көрүп, зарылдыгын түшүндүк.
Өлкөбүздүн жыргалы үчүн суукка тонуп, бүлүндүк.
Учение, жүрүштөрдө кыйналсак да ал кетип,
Чеберликке жетише алдык – мына ушуга күтүндүк.

Кызмат кылдык үйдөн алыс, ынтымакта тура алдык.
Орус, казак, өзбек менен кымбат достук кура алдык.
Автоматты боорго кысып, постту коргоп ар дайым,
Өзүбүздү Советтердин сакчысындай туя алдык.

Мына эми эки ай калды кайтарыма, курдашым.
Байка, ата, жигит болду балакайың, кымбатың.
Такшалдык бейм кадимкидей, турмуш жолун тааныдык,
Эстен чыкпас эч убакта эки жылдык кызматым.

1980. 12.02.

Үйгө кетебиз

Дале эсте айылдагы күндөрүм,
Достор менен ойноп-күлүп жүргөнүм.
Жана дагы май айында таңга жуук
Эки жылга үйдөн караан үзгөнүм.

Ал күндөрү сонун кече курулуп,
Вино, шампан бокалдарга куюлуп,
Музыка ойноп, көңүл ачкан кездер ай,
Жаштык кумар канбоочудай туюлуп.

Кандай кыйын жакындардан бөлүнсө,
Ошондо мен кызык болгом өзүмчө.
Досторумду, курбу кызды өпкүлөйм
Боорго кысып ата-энемдин көзүнчө.

Эң акыркы стакандар кагылып,
Жөнөп кеттим курдаштардан айрылып.
Кол булгашып кала берди бардыгы
Караандары улам алыс жашынып.

Кызмат кылдык эки жылы аянбай,
Алдан тайбай, жерге колум таянбай.
Жаш өмүрдү Мекен үчүн арнадык
Туулган жердин мээримине кана албай.

Үйгө кетчү күнгө дагы жакындап,
Мына эми май да келди жаркырап.
Ушул айда дембел болуп кетебиз
Эки көздө бакты нуру жалындап.

Толкунданып, өзүмчө эле кубанам.
Жаратылыш кооздугуна суктанам.
Жытын искейм жалбырактын, гүлдөрдүн –
Май түнүндө булбул үнүн уга алам.

Кечке ката тааныш балдар чогулуп,
Сөз курабыз ийри тарта олтуруп.
Гитар болсо ушундайда турмакпы?
Колдо ойнойт түркүн ырлар созулуп.

Күндөр өтөөр, үйгө дагы барарбыз,
Курдаштарга кучакты да жаярбыз.

Мына ошондо тоого барып гүл терип,
Туулган жердин жытына да канаарбыз.

1980. 8.05.

Жеңиш десе...

Жаш келет көздөрүмө «жеңиш!» десе,
Ал күндөн нечен жылдар өтсө дагы.
Согуштун оор азабын көргөнүм жок,
Күн санап мээрин төгүп ырыс багы.

Эсимде бала кезде ойноочубуз
Бөлүнүп эки тарап – согуш оюнун.
Шондо эле «фашист» деген суук угулчу,
Кеп-сөз жок кан иччүдөй бурап мойнун.

Энелер жактырчу эмес мунубузду
Башкача жакшы оюндан ойносун деп.
Анда биз элес алыс түшүнбөппүз,
Айтканын: «согуш курусун, болбосун!» деп.

Аталар жоого каршы бекем туруп,
Бул күнкү зор бактыны жеңип алган.
Оо анда суудай агып адам каны,
Көптөрү өз жерине кайтпай калган.

Бир ооз сөз: «согуш!» деген жүрөк тилет,
Эстетип ошондогу оор күндөрдү.
Кымбатка түшкөн болчу жеңиш дагы
Калтырып бузулган шаар, ач сүлдөрдү.

Андыктан таазим кылыш биздин милдет
Дүйнөдө биз жок кезде өткөндөргө.
Солдаттын мүрзөсүнөн гүл кетпесин –
Сураарым, тынч убакта өскөндөргө.

Биз дагы Жеңиш күнүн белгилейли,
Замбирек салот берип көккө атылсын.
Баатырлар фашизмди жеңип кайткан
Ырдасын, көңүл ачсын – чер жазылсын.

Жаш келет көздөрүмө «жеңиш!» десе,
Ал күндөн нечен жылдар өтсө дагы.

Согуштун оор азабын көргөнүм жок,
Күн санап мээрин төгүп ырыс баггы.

1982. 8.05.

АР КЫЛ ЫРЛАР

Өткөн күндү эскерип

Ал күндөр жаз чегинип артка баштап,
Кадамын саратан жай алга таштап,
Окууну аяктаган кездер эле –
Улуулар бүтүүчүнү улам алкап.

Биз бүтүп онунчуну бирге бастык.
Шарактап көчөлөрдө көңүл ачтык.
Токтолбой тоого барып гүлдөр терип,
Өмүрдө эстен кеткис сүрөт тарттык.

Ал күндүн сезим гүлүн айтып бергис.
Окуучу күндөр өттү кайтып келгис.
Ошондо көздөрүнөн жаш сызылып...
Бирок да бакты тоодой кучак жеткис.

Мектепке улам карап кылчак-кылчак,
Негедир аянычтуу алга сызсак.
Унутпай өткөн күндү кандай сонун
Мекендин керегине жарап турсак.

Классташ, ар качантан сыйлашабыз.
Бул жерден келечекке жол баштайбыз.
Меестептен өсүп-өндүк, бойго жеттик,
Күндөрдү бирге жүргөн унутпайбыз.

1977. 30.05.

Жаш талант

(Дуруяхан Дуйшонованын
ырларын окугандан улам)

Колго алып,
Кыз ырына назар салып,
Окуп жаттым толкундана

Чеберликке айран калып.
Суусаганда суу ичпедим,
Казүм албай,

Лираларга суусун канып.

«Үмүттөрү» –
Сезим гүлү жүрөктөгү.
Шыбыш берет алда неден,
Козгоп сырын түнөктөгү.
Үмүт, кыял айкалышат –
Максат айкын
Жапжаш кыздын сүрөттөгү.

Кыргыз кызы,
Сезим гүлү ар бир ыры.
Эне жүзүн ача билген
Өз мамиле, жүрөк сыры
Апалардын ак жүзүнүн
Көркү белем
Мээрим жанган бырыш сыны.

Ой жүгүртөм,
Көздү жумуп, улам сүртөм.
Карап көргүн сүрөтүнөн

Секелек кыз ойноп жүргөн.
Ушундай жаш, таң каласың,
Ырлар жазат
Терең мазмун, куллак сүйгөн.

Дуруяхан –
Булбул белем обон салган.
Ырларына жан киргизип,
Ойлогонду сыйдыра алган.
Сапка сабы кыналышып,
Окуганды
Аваз сындуу арбап барган.

Ак жол каалайм,
Жазган ырын артык баалайм.
Болгон шыгы арта берсин,
Көргөндөргө айтып жардайм.
Лири күндүн кызы болуп
Айткан болсун –
«Ырлар жазам, такыр талбайм!»

1977. 6.12.

* * *

Күн күркүрөп, түрмөк булут куралат.
Жамгыр төгөт, ага мөндүр уланат.
Сыгып алма суу болгонго карабай,
Колхозчу ата жаагын сылай кубанат.

Ашкан суулар арыктарда тирелет.
Атам болсо арык байлай чиренет.
Кетирбейин тамчы сууну дегенсип,
Баарын тосуп бак түбүнө жиберет.

Колундагы чоң кетмени ашыгып,
Чапкан сайын көпкөк чымга батырып,
Рахат алат дене бою жеңилдеп,
Шум карылык качкан сындуу жашынып.

Кубанычтуу көз жиберип баарына,
Жааса экен дейт дагы жамгыр алкына.
Бүт айлана жашыл шайы оронсо –
Ушул ырыс, ушул бакыт жалпыга.

Түрүп таштап кемселинин жеңдерин,
Кере шилтейт салмак менен кетменин.
Бул кишидей суу баркын ким түшүнмөк?
Кайтып берсе эмгек кылган эл демин.

Чокчо сакал жаңыдан ак аралап,
Иштеп келет колхозуна каралап.
Быйыл дагы дан көп болсо экен дейт –
Жамгыр мейли куя берсин чакалап.

1981. 10.04.

Курбу кызга

Өткөндү көз алдыга тизип барам,
Каттарың небаккы бир колума алам.
Аңтарып, улам кайра окуп чыгып,
Не түркүн көңүл чөктү ойдо калам.

Каттарың ошондогу дубай салам
Достукка чакырды эле шилтеп кадам.
Кубантып мага окшогон курбалыңды
Айтыпсың: бүт жазууга жетпейт чамам.

Жообунда достук менен колуң сунган
Шотаны эскерипсиң көңүл бурган.
Ошондо эмнегедир ойго келди
Асмаатжан курбулукка бекем турган.

Ал күндү көңүлгө алып эскергеним,
Биз дагы ошолордой болсок дедим.
Жаманбы курбу күтсө курсташ кыздан? –
Бир жүрсөк, болбосоң да сүйгөн теңим.

Сен менден жашырбадың сырларыңды,
Жүрөктөн оргуп чыккан ырларыңды.
Мен дагы түшүнөт деп ачык айттым
Небаккы сүйүү деген «чырларымды».

Кубандым, түк шашпадым бирден ылгай,
Жазыпсың соңку катта мына мындай:
«Мен ойлойм биздин достук түк бузулгус,
Андыктан бир бололу эми чындай».

Байкасам, жүрөк дили жатат мында.
Ичимден ыраазы болдум толуп сынга.

Толкундап, аң-сезимге ээ боло албай,
Сен дедим кымбат досум кошуп ырга.

Билдирип ой-санаанды, максатыңды,
Мендейге үлгү болдуң айтсам чынды.
«Таштаба ыр жазууну, чөкпө, – дедиң, –
Ашаарбыз эмгектенсек нечен кырды.

Ошондон бир, бир жарым айга толду,
Мен болсо кат күтөмүн карап жолду.
Не болду кечиккендей... – кат жазбайсың?
Жадаттым сурай берип почтальонду.

Же балким бир жеримден жазгандырмын.
Байкоосуз капа кылып алгандырмын.
Болбосо жок жеринен досумун деп
Сени алдап бар күнөөмдү тангандырмын.

Адамдар сүйлөшпөсө жолугушуп,
Күнөөлөп кат жазбаса көңүл буруп,
Кырсыктап, бүдөмүктөп кала берет,
Улам сууп эки ортосу, айла куруп.

Кат күтөм үмүт менен бүгүн дагы.
А балким, келип калаар күлүп таңы.
Чын айтсам айрылышуу аянычтуу
Досумдан ыр жаздырган улам жаңы.

1981. 4.09.

Бир жигитке

Кандай оор да, кандай кыйын сүйгөн кызың болбос кызга айланса,
Күлүмүң карап көрүнгөнү кара күчкө сүйөмүн деп жармашса.

Кага албаса сүйгөнүң да андай арам бузуктарды жолотпой,
Кайра өзү эркелесе адамдыкты, ар-намысты тоготпой.

Ардактасаң ар убакта ал сулууну акыл-эсиң жоготпой,
Беттен сүйсө тигил арам кымбатыңды көп деле эмгек коротпой.

Кыналыша бир отурса парк ичинде, эл жок жерде жалгыздап,
Ай тамактан аймапаса сүйгөнүңдүн кучагында балкылдап.

А сен болсо сулуу кызды тең санасаң пери кызга, Ай, күнгө,
Сүттөн таза деп бааласаң, аяр тута окшоштуруп сан гүлгө.

Оторбаев Б.К.

Сен өпкөндө эриндерден ички сырын, мамиленди билдирсең,
Маани берсең көздөрүнө, жаш жүрөгүң барча-барча тилдирсең.

Өзгө кандай ишине алсаң, сулууга да так ошондой ишенсең,
Каттар жазсаң күн алыстан: чын дилимден жактырганым жалгыз сен.

Ар-намыстуу кыз деп билсең, сага карап күлгөнүнө кубансаң,
Көөдөндөгү кусалыкты ага арнаган ырлар менен жубатсаң.

Сулуу болсо күлсө ичинен: жадаганда ырдап-ырдап басылаар,
Аяганда өлөйүнбү, мунсу кетсе дагы бирөө табылаар.

Билгенинде сулуу жүзүн бардык үмүт бут астына чабылаар,
«Ойноп кетти» деген суук сөз жүрөгүнө канжар болуп сайылаар.

Эгер анда намыс болсо жүрөөр беле жигиттерге көмүлүп,
Сага дагы өптүрөөрбү мандайына жылдыз болуп төгүлүп.

Дале болсо жактыраарсың «бул дүйнөдө сени жалгыз сүйөм» деп,
Сүйүү деген эссиз дешет зарлантса да улам күчөп күйөм деп.

Ээ бечера, не сүйөсүң мындай кызды бир тыйынга турбаган,
Кеткин алыс, жолобогун, эл көрбөсүн көздүн жашын ыйлаган.

Байкушсуң да, уккуң келбес дилимдеги менин достук кеңешим.
Миң бир талдай актап чыгып, ошол кызга кайра колуң берээрсиң.

Не кылабыз, махабаттын сен дагы бир күнөөсү жок кулусун.
Боор оорутат жан кейите бир сулуудан айрыла албай турушун.

Чынын айтсам, кыйын эле сүйгөн кызың баасыз кыздан болгону,
Мейли эми сүйө бергин, сага эсеп көңүлүңдүн толгону.

1982. 19.05.

Студентка эки кыз

Студентка эки кыз,
Көргөн жандын жүрөк тыз.
Байкоос албай өтсөнөр,
Тобу менен болупмыш.

Жүрсөң дагы карашпай,
Курбуларга жанашпай.
Жигиттерге айла жок
Жакшы кыздан адашпай.

Колтугунда китебин,
Жакшы окусам – тилегин.
А жигиттер болчубу?
Арбап алса илебин.

Күлбөйсүнөр антсе да,
Түнт эмессиң кантсе да.
Бир бассаңар болбойбу?
«Бешти» бүтүн берсе да.

Абыл, Жаркын баяны

Айткан сөздү илсенер,
Киного бир кирсеңер.
Жашчылыктын экинчи
Кайрылбасын билсенер.

Экзаменди бир берип,
Окууга да бир келип,
Жаш экениң унуттун,
Ашыптыкты бир жерип.

Бириң – күндүн желеси,
Бириң – Айдын элеси.
Тең болбодук мынчабыз
Алыс калып сереси.

Дале болбой келебиз,
Чындап колду беребиз.
«Окуйт элем» деп турсаң,
Кантип эми жеңебиз?

Мында балким жаңылдык.
Сүйбөс кызга кабылдык.
Күткөн жери бар делсе,
Айласы жок багындык.

Студентка эки кыз,
Дале биздин жүрөк тыз.
Сөз ачыгын айтсаңар,
Жүрбөйт элек болупмыш.

1984. 22.07.

Жайкы жамгыр

Күн күркүрөп, так төбөдөн унчугуп,
Жайкы жамгыр төгүп жатты кулпуруп.
Карап турсаң: тим эле көз тойгудай,
Бийлеп жатты онду-солду урдуруп.

Бийлесе ал так секирип кулпунуп,
Турмак белек, чыктык сыртка жулкунуп.
Өтмө катар суу болгонго кайылбыз,
Ырдап жаттык эки колду сундуруп.

Бут кийимди чечип таштап бийледик.
Ылай кечип, ичиркенүү билбедик.
Жашардык бейм биз ошондо он жылга
Дил тазарып, а сыртыбыз кирдедик.

Мээрине алып, ич-коюнга жорголоп,
Жамгыр тынбай куюп жатты шорголоп.
Көпкө жүрдүк, жок досторду аядык,
Байкуштар деп, не жашынат корголоп?.

Айлана да эми келип көркүнө,
Алкыш айтат табийгаттын бөркүнө.
Эми чындап созду белем обонду,
Түрткөнсүйт да махабаттын өртүнө.

Жайкы жамгыр мейли төксүн – төгө бер.
Сур булуту улам төмөн чөгө бер.

Ичиң таза, тилектеш жан болгон соң,
Көңүлүндү сүйүүлөргө бөлө бер.

1988. 10.07.

КАНААТТАНБОО ЫРЛАРЫ

Ырыма

Оо ырым, сырдашалы, келчи жакын.
Олтурчу сын көз карап жаман тамым.
Негедир кабак бүркөп сумсаясың,
Муздады сага сунган памил чайым.

Сен неге узак ойго чөмүлөсүң?
Сен неге менден оолак бөлүнөсүң?
Чакырсам атың атап баш көтөрбөй,
Сен неге дүлөй болуп көрүнөсүң?

А балким, жазгандарым жакпагандыр?
Бүт баарын халтурага санагандыр.
Унчукпай, бир сөз айтпай кеткендиги
Көңүлдүн калбас жагын карагандыр.

Ойлоорсуң: «Мейли жазса жаза берсин.
Кааласа дастан жазып, жаагын керсин.
Булгаган лира жүзүн мындайларды
Батырдың, жарык дүйнө кандай кеңсиң!»

Жок, ырым, бул пикириң жакпайт мага!
Жашырба! Айтар сөзүм ушул гана.
Жөндөм-шык жетишпесе ара жолдон
Жаш өмүр текке кетер изден тая.

Андыктан байкаганың ортого сал,
Көрсөткүн бүт кемчилик, бутумдан чал!
Бетке айт: ыргыт калем, жарабайсың! –
Өкүнөм, бирок сага сунамын бал.

Болбосо булбул сымак обондон бер,
Ырдайлы болгон сезим – баспасын чер.
Ыр менин жашоом болсун, бактым болсун,
Кетпесин ырым үчүн жонумдан тер.

Оо ырым, сырдашалы, келчи жакын.
Олтурчу сын көз карап жаман тамым.
Негедир кабак бүркөп сумсаясың,
Муздады сага сунган памил чайым.

1978. 2.01.

Ыр мага эрмек үчүн берилгенби?

Ыр мага эрмек үчүн берилгенби? –
Сөздөрдү кураштырып ойносун деп.
Белсене нечендеген «ырлар» жазсын,
Кубансын, күлкүдөн кем болбосун деп.

Ыр мага эрмек үчүн берилгенби? –
Жалгызда обон созсун, чөкпөсүн деп.
Көргөнүн бүт калтырбай «ырга» айлантсын,
Бук болуп буулугууну көрбөсүн деп.

Ыр мага эрмек үчүн берилгенби? –
Лиранын назик кылын туйбасын деп.
Жаратып сапаты жок нечен саптар,
Кагышын жүрөктөрдүн укпасын деп.

Ыр мага эрмек үчүн берилгенби? –
Өзгөлөр жазгандарын туурасын деп.
Толтуруп блокноттун барактарын,
Жок жерден «акын» болуп дууласын деп.

Ыр мага эрмек үчүн берилгенби? –
Эсирсе, башка бир жеп куурасын деп.
Мен байкуш ыр алдында неден жазды?
Азгырды орто жолдо суусасын деп.

Айтаарым жарыяга: ырлар жаздым,
Жараттым, нечен «ырды» санга чаптым.
Мына эми саптарымдан айрыла албайм,
Ушунда кандай гана айла таптым?..

1979. 22.06.

Канткенде тил табышам?..

Колго алсам блокнотум, көңүлүм чөгөт.
Жаман ой жаш жүрөктү нечен бөлөт.
Чын эле убалына калсам керек? –

Бірларым өксөп ыйлайт, жашын төгөт.
Жаралдык кайдан жарык дүйнөгө? – деп,
Мунканып тагдырына эрксиз көнөт.

Бір жаздым, нечен саптар жарата алдым.
Кубандым, машыркана күчөп бардым.
Темине халтуранын «күлүк» атын,
Жок жерден акын болуп күйүп жандым.
Бир күнү жүзүмдү ачаар пенде болсо,
Канчалык чуркасам да – жолдо калдым.

Ишенбей тагдырыма ойго батам.
Өзүмдү шыгың жок деп тилдей барам.
Бекерге азап чекпей, таштасамбы?
Ушундан миң эсе артык жумуш табам.
Антсе да кыя албай сапгарымды,
Ар күнү куса болуп ырлар жазам.

Бір жазам, ырым менен сырдаша алам.
Ич сезим, ойлорумду ага айтам.
Жазганым сапаты жок болсо дагы,
Көргөндү, байкаганым тизип барам.
Бірларым, кеңшинди берсең боло –
Канткенде сенин сүйлөөр тилиң табам?

Жан досум, курбулаш кыз күлүп жанган,
Мындай деп чын дилинен кеңеш салган:
«Үмүттү үзбөө керек, эмгек керек
Ошрндо шык да болоор гүлүн ачкан.
Тик карап бет алдыңа, башты көтөр
Чын бакты кайда качат күрөшө алсаң!»

Мен болсо ырларымды жаза берем.
Саптарым сулууларга арнап келем.
Тагдырым талант бүрүн аябаса,
Мен дагы күлүк сындуу тынбай желем.
Көргөндүн бүт бардыгын ырга кошуп,
Элимдин жыргалы үчүн кызмат этем.

1980. 28.01

БИР ҮЗҮМ ТАГДЫР (аңгеме)

Келин жерден башын алганда, экөөнүн көздөрү чагылыша түштү.
Экөө тең селт этип, келин ордунан тура калды.

– Сенсинби, Гүлай? – деди жигит.

Келин аны бир оокумга дейре үн-сөзсүз тиктеп тура берди. Анан барып гана пас унчукту:

– Сен белең, Эсен... көрүшкөнүбүз ушул экен го...

Эсен Гүлай менен өткөн жылы, жаңы жылдын түнүндө, таанышкан. Анда Эсен жакын агаларыныкында туруп, курулушта иштетчү. Иштеген жеринен жаңы жыл майрамынын урматына тост көтөрүшүп, тиги-бу болуп, анан аренда автобусу менен жашаган жерине кайтып келе жаткан. Жетерине дагы төрт-беш аялдамадай калганда, өзүнөн алдараакта отурган бир татынакай келинчекти байкай койду. Келин Эсенди карап, эмнегедир күлүп койду. Эсендин жүрөгү тыз дей түштү, келин өтө татынакай эле...

Аңгыча акыркы аялдамага да келип калышты. Алдыңкы эшиги шарт ачылып, ичиндегилер бирден чубап түшүп жатышты. Элдин баары дүбүрөп сыртка чыгып болгондо, Эсен жанагай келинчекти издеди. Караса, жанында. «Кызык, бу татынакай келинчек кайда барат болду экен?..»

Экөөнүн жолу бир болуп чыкты. Кейпи майрамга деп ардеме-бирдемелерди алып келе жатса керек, эки колунда тең көтөргөн оор сумкалары бар. «Мүмкүн болсо, баштыгыңыңдын бирин бери бериңизчи, жардамдашайын» деди эле, келин каршы болгон жок.

Жолду ката таанышып да алышты: аты – Гүлай, кичинекей кызы экөө мындан үч аялдама ылдый бир орус кемпирдикинде ижарада турушат. Ылдыйкы аялдамага барып, андан ары кетүүчү автобусту күтмөкчү.

Автобус токтоочу жерге да келип калышты. Эрксизден жигиттин көздөрү өзүнө кызыга караган моймолжуган көздөргө тигилди. Бир оокумга дейре жөн гана бири-бирин тиктеп тура беришти... Оо, көптө барып гана Эсен үн катты:

– Жаңы жылды кандай тосоюн деп жатасыз?

– Эми алынча болот да. Конокко чакырышты эле, кызым ыйладыбы деп санаам тынчыбай жүрө бердим.

– Мен... мен сиз менен жаңы таанышып жатсам да, негедир сизди мурда эле, далай жолу көргөнсүйм.

– Мүмкүн...

Эсен эми жылдыздары чачырап турган туптунук асманды карады. Мында ал качандыр катуу сүйүп, бирок жетпей калган курбулаш кызын эстеди...

– Болуптур эми, мен кетейин. Келе жаткан жаңы жыл майрамын жакшы тосунуз, – деди Эсен. Анан маанайы пас сөзүн улады. – Балким, мындан кийин көрүшпөй каларбыз. Кандай өкүнүчтүү!..

– Ким билет?... Жакшы барыңыз.

Татынакай келинчекти анда калтырып, Эсен нары, өзүнүн жашаган жерине, келсе, эшиги бек. Кейпи, үй ээлери жаңы жылды тоскону бир жакка конокко кетишсе керек. Анын келерин унутуп калышканбы же

Оторбаев Б.К.

келбейт деп ойлошконбу, жадесе ачкычты да калтырып кетишпептир. Алардын качан келерин ким айта алат?.. Ары кетип, бери кетип, такыр айласы кетип турганда, Гүлай эсине түштү: балким, автобус жок, кете электир, – деди өзүн ишендирип. – Кой, чын эле кайра барыш керек...

Ашыгыш чуркаган бойдон жанагы жерге барса, чын эле автобус келе элек экен. Адеп эле оозуна алганы:

– Сиз дагы эле кете элексизби? – деген сөз болду.

– Ооба, автобус жок... Жакын болсо, жөө деле кете берет элем – алыс, анын үстүнө сумкаларым оор.

– Эмесе, мындай: барсам, үй бек экен. Сыягы, дагы бир жакка кетип калышкан го. Аларды качан келет деп отурсаң, мындай суукта тоңуп өлө тургансын. Кандай дейсиз, келе жаткан жаңы жылды...

Кайра кайтып келген Эсенди көргөндө, алгач Гүлай чочуп кетсе да, иштин чоо-жайын уккандан кийин кубана түшкөндү:

– Мейли... кайра жакшы, көңүлдүүрөөк болот.

– Уксаңыз, автобус келбейт эми, баары үйлөрүндө жаңы жылды тосуп жатышат. Үч эмес, беш аялдама болсо да жөө кетели...

Сумкасынын оорун Эсен өзү алды. Бири экинчисин жакындан билишпесе да, аял затынын мээримдүү жүрөгү менен ишендиби же жөн эле кабардар кылайын дедиби, жолду ката Гүлай өз турмушунан кеп козгоп берди: кайсы жактан болорун, онунчу классты качан бүткөнүн, күйөөсү менен кантип таанышып, качан турмушка чыкканын, анан эмне болуп ажырашып кетишкенин...

Жашаган үйүнө да келишти. Үйдүн ээси эшикти ачып, ичкери киришти. Гүлай өзү оокатка тың көрүнөт: ары-бери картошка кууруп, чай кайнатып, анын ортосунда үй шыпырып, мешти чукулап отту күчтөндүрүп, сырттан чакага көмүр алып келе койду.

Жанагы сумкадагылары ырас эле майрамга деп алган ар түркүн таттуусу, иштеген жеринен ала келген майрамдык пирогу, бир бугылка шампаны, лимонад ж.б. болуп чыкты. Колдо болгондун баарын стол үстүнө жайнатып коюшуп, жупукураак болсо да Эсен, Гүлай, орус кемпир үчөө жаңы жылды тосушту.

Бул түнү Гүлай экөө көпкө дейре уктабай сүйлөшүп олтурушту. Гүлай шайдоот келин болуп чыкты. Айрыкча көздөрүчү! Тим эле учкун чачып, каректеринен от жанып тургансыйт. Далысына коё берген коюу, капкара чачтары жаш баланыкындай болпоюп турган саал кызылдуу жүзүнө кадимкидей жарашып, аны укмуштуудай сулуу көргөзөт. Балким, кыз кезинде азыркысынан да чырайлуу болсо керек, анткени ал кайсы бир күлкүлүү сөзгө чын дилинен кытылдап кубанганда, өткөн күндөрдүн запкысы салган муңайым шамал айдагандай бир паста жок болуп, мына-мына келечекке кадам таштаганы турган жапжаш селкиге айлана түшкөнсүйт...

– Айтсаң, мен баласы бар аялга окшобоймбу?

– Секелек кыздай болуп турсаң, кайдан окшомок элең...

Абыл, Жаркын баяны

Убакыт да абдан кеч болуп калгансыды. Гүлайдын кичинекей кызы быдылдап сүйлөп отурду эле, ал дагы отурган жеринде уктап калды. Кызын жаткызып келип саатты караса, небак эле түнкү экиден өтүп кетиштир.

– Жатасыңбы? – Гүлай акырын унчукту.

– Таң... эмнегедир уйкум келбегенсыйт.

– Анда сен отура бер, мен уктайм.

– Мен дагы...

Келин күлүп жиберди. Ыкчам кыймылдап, ички үйдүн ооз жагындагы керебетке өзү менен кызына, төр жактагы керебетке Эсен үчүн төшөк салды. Жаш келин ал чечинип бүткөнчө күтүп турду да, анан жарыкты өчүрдү... Ооба, ал түн күнү бүгүнкүдөй Эсендин эсинде турат. Эмне кылмакчы?.. Терезеден түшкөн жарыктан анын чечинип жатканы көрүнүп турду... Мына ал көйнөгүн орундуктун желөнгүчүнө илип, терезени көздөй басты. Тээ бийикте бүлбүлдөп араң көрүнгөн жылдыздарга, алардын так ортосунда каш кага күлүмсүрөгөн сулуу Айга тигилип бир аз турду да, анан бери кайрылды. Эми анын бүткүл турпаты даана көрүндү. Жыланач ийиндери, күзгү бышкан апорттой чыналган кош алмасы, жакын барсаң колдорун өзүнөн-өзү ороло түшкүдөй ичке бели, түптүз буттары терезе аркылуу кирген Айдын жарыгына чагылышып турду...

Уктап кетиштир... Бир убакта көзүн ачса, бөлмөгө небак эле жарык кирип, күн жогору көтөрүлүп калган. Жаңы турганбы, Гүлай күзгүнүн алдында чачын тарап жатыптыр. Анын ойгонгонун көрүп:

– Уйкуң кандыбы? – деп сурады.

– Жакшы эле. Өзүңчү?

– Меники да. Кокус кана элек болсо, дагы кичине жата тур. Бүгүн майрам эмеспи, эч кайда шашылыштын кереги жок.

– Жо-ок, рахмат. Ансыз да майрамды уктап өткөздүм го деп коркуп турам. Гүлай, сен мага капа болгон жоксунбу?

– Эч нерсе эмес, эмнеге капа болмок элем.

Чай ичип болгон соң, Эсен Гүлайды майрамдап, шаар аралап келүүгө чакырды. «Мейли эми, майрам эмеспи деп, Гүлай да ага каршы чыкпады. Эсендин сунушу боюнча алар «Ысык-Көл» кинотеатрына барууну чечишти.

«Ысык-Көлгө» келишсе, анда чындап эле жакшынакай фильмдер жүрүп жатыптыр. Билетти кечкиге алышты...

Ошол боюнча алар бир топ күнгө чейин бири-бирин көрө алышкан жок. Ошондой күндөрдүн биринде эртең менен Эсен өз смени менен жумушуна барса, аны прораб чакыртып жибериптир. Урушканы деле чакырбаса керек, ал Эсенди ачык маанайда, ордуан туруп каршы алды. Анан жанындагы бош турган орундукка отургузду да, столдун үстүндө жаткан пачкадагы сигареттен бирди алып тутандырды. Прораб түк шашпады. Алгач ал Эсендин ата-энесинин ден соолугун, жашоо шартын, иштеринин абалын сурады. Анан барып гана негизги маселеге өттү:

Оторбаев Б.К.

«Эмесе мындай, досум. Сени биздин коллективдин атынан командировкага барчу куруучулар бригадасына баш кылып жиберсекпи деп жатабыз. Эки ай мөөнөт менен барып келесиңер. Өзүң активистсиң, жумуштагы демилгелериң да жок эмес. Кандай дейсиң, макулсунбу?» Прораб өзү сурап жаткандан кийин эмне демек эле, жөнөмөк болду. Командировкага антип кетип калса, Гүлай менен дагы көпкө дейре жолуга албай кала турган, андыктан «кой, эмнеси болсо да барып, бир кабарын билейин» деп чечти.

Жумуштан чыгып, түз Гүлайдын иштеген жерине барды. Көп деле күттүргөн жок, чакырткандан эки-үч мүнөт өтүп өтпөй, ал ичкериден көрүндү. Эсенди көргөндө, Гүлай абдан кубанып кетти. Саламдашышты, бири-биринин ал-жайын сурашты. Келин наздана күлүп, ички өз кубанычын жигитке билдире албай жатты: «– Мен сени келбейт го деген элем... Келгениң жакшы болбодубу... Баягүну майрамды эң сонун өткөрдүк, ыраспы?...» «– Ооба, чынында эле ал күндү жакшы өткөрдүк», – деп жатты жигит анын көңүлүн улай... Келин деле өз кубанычын билдире албай жатты...

Ал экөө ызы-чуудан окчун, берки ак кайыңдардын түбүндө турушкан эле. Жаныдан гана күн өзүнүн түнөгүнө жашырынып, чөлкөмүн кыштын узак түнү кучагына алып баштаган. Эмнегедир кийинки эки-үч күндөн бери суук деле жок. Көчөлөрдө, тротуарларда небактан кар токтобой, өсүмдүктөр, жан-жаныбарлар – баары кичинеден жанданып келе жатышкансыйт. Кандайдыр убагынан мурда чилденин мизи кайтып, артка чегингендей. Дарактардын томсоргон бутактарынан көз жашындай болгон киргил тамчылар тып-тып этип төмөн куланат... Ортодогу тынчтыкты биринчи болуп келин бузду:

- Сүйлөсөң, неге унчукпай калдың?
- Жөн эле. Тияктагыларың «мынча эмне жоголду» деп урушпайбы?
- Жок, урушпайт деле. Сүйлөсөң... мага баары кызык.
- Эмнени сүйлөйүн?... Баса, кичинекей кызың кандай жүрөт? Өгүну суукка урунтуп алган жоксунбу?
- Жок, жакшы эле. Кечээ аны айылга берип жибердим, кейпи үйдөгүлөр жаман жээнин сагынып калышса керек.
- Гүлай, Экөөбүз бир аз убакка дейре жолуга албайт окшойбуз.
- Эмнеге?
- Мени командировкага жиберип жатышат. Эми шаарда командировкам бүткүчөктү боло албайм го.
- Анда кат жазып турчу, макулбу?
- Убакыт болобу же жокпу? Чынын айтсам, сөзсүз жазам деп убада бере албайм. Анын үстүнө кат жазууга да көп деле шыгым жок.
- Эми жарты барак болсо да жазып турсаң?... – деди келин ага жалооруй карап...

Абыл, Жаркын баяны

Эсен командировкада эки ай жүрүп кайтты. Келери менен Гүлайды издеп баягы кемпирдикине барды. Кемпир сыртта жүрүптүр. Учурашкан соң:

– Гуля каякта, жумушундабы? – деп сурады.

Кемпир анын жүзүнө бир топко дейре үнүлө карап, алда-нени бүшүркөгөндөй болдубу, үнүн саал көтөрө унчукту:

– Мен сени тааный албай жатам, балам! Кимсиң сен, алгач жайыңды айтчы?!

– Апа, мен мында жаңы жылдын алдында келгем. Ошол күнү майрамды бирге тосуп, анан Гуля экөөбүз сизге түндүн бир оокумуна чейин уйку бербей койгонбуз. Жарыкты өчүрбөй көпкө сүйлөшүп отурганыбыз эсиңиздеби?

– Ооба, ооба... эми эстедим. Жанагы аталаш тууганы болот белең?

– Таптыңыз, ошол бала менмин. Командировкада жүрүп калып, бүгүн гана Гулянын абалын билейин деп кайрылып отурам.

– Эмесе аны бекер эле издеп келипсиң, ал азыр бул жерде жашабайт.

– Ка-ап... эми анын каякта жашаарын билбейсизби?

– Биле албайм, айланайын...

Эсен ошол бойдон Гүлайга жолуга албады. Алгач анын тагдырын билүүгө кызыкса да, кийинки учурда такыр эсинен чыгып кеткен. Андан бери бир жыл өттү. Мына эми минтип күтпөгөн жерден жолугуп отурушат...

– Гүлай, кызың чоңоюп калдыбы?

Гүлай баш ийкеди:

– Кызым айылда... – Анан эмнегедир шолоктоп ыйлап жиберди...

Эсен аны көпкө сооротту... Келин өзү тилге келди:

– Эх, Эсен, ошондо сен мага карабай кетип калгандан кийин, үйгө барып көпкө ыйладың. Теңсинбей койгонуңа абдан ыза болдум. Мен сени жакшы көрүп калган элем; күндүзү да, түнү да ойлогонум сен гана болучусуң. Сен менин ошондогу абалымды түшүнө албадың; жада калса сен үчүн кандай жеңилдиктерге барып жатканымды да биле алганың жок. Жыйынтыгында жөн гана сыпайгерчиликке кечирим сурамыш этип, менден оолагыраак кетүүгө шашылдың. Ошентип сен кетип калдың. Бүк түшүп ыйлап жатып, канчалык сени күнөөлөйүн, тилдейин десем да, тилим күрмөөгө келбей койду. Экөөбүз таанышкан биринчи күнү сен мага «оңой олжо» катарында караган болсоң да, «мейли» деп өзүмдү сага арнап койбогонума өкүнөм... Эгерде мен сени ошондо өзүмө кабыл алган болсом, мунумду чоң күнөө деп эсептебес элем. Мени эгер ошол минутада жалпы эле аялзатына мүнөздүү кыялым, ички бир сезимим токтотуп калбаса, чын дилим, бүткүл тазалыгым менен мен сага бериле алат болчумун. Сен эмнеге башкалардай болбодуң?!.. Ошондо эле ой-боюма койбой кучагыңа алсаң, мен титиреп ыгыңа көнүп берет элем го... Сен антпедиң... Сен өзүңдүн ушундай асыл

сапатың менен мени басынттың, ыза кылдың, үмүтсүздүккө чейин алып бардың. Кейпи, мендей бейбактын өмүрүндө бир гана жолу келген бактысынан ажыратып жатканыңды сен түшүнбөсөң керек. Балким, сенин жүрөгүңдү мен тааныбаган сулуу, жаш кыз ээлеп алгандыр?.. Эгер чын эле ошондой болсо, мен аны менен теңтайлашмакчы элем, мен андан жакшымын дегим келбейт. Ошентсе да мендей бечераны аяп, жөн гана көңүл улап койсоң, мен ошого эле ыраазы болуп калмакмын... Мен арга түгөнүп, бардык күчүмдү көз жашымдан чыгардым, өзүмдү тебеленип жолдо калгандай сездим... Баягы кемпирдикинен кетип, ар кайсы курбу кыздарымдыкында жашап жүрдүм. Ресторанда болсо небак эле иштебей калгам. Андан кийин эки-үч жерге ишке орноштум, бирок бир да жумушка туруктуу иштей албадым... Азыр бошмун.

Гүлай өзүнүн буга чейинки тарткан азаптарын, арманын айтып бүткөндөй, оор үшкүрүнө унчукпай калды.

– Гүлай, мен сенин алдында чоң күнөөлүүмүн.

– Эсен, сен эмнеге күнөөлүү болмок элеч... Чынын айтсам, мен үчүн эми жашоонун да кызыкчылыгы жок болуп калды...

– Антпечи, Гүлай!.. Сен жашсың да али...

– Эсен, кереги жок.

– Эх, Гүлай, сен неге өзүнө өзүң душман болосуң? Жүрчү, басалы...

Келин унчукпады. Тобурчактап көзүнүн жашы дале токтобой жатты...

– Жүрү, Гүлай, – деди Эсен анын жеңинен тартып.

Келин дале унчукпады.

Эми Эсен аны кучактап алды да, жаш толгон муңайым көздөрүнөн, муздак эриндеринен өптү. Бул жолу келин каршылык кылбады...

Алар көп өтпөй ээн калган көчө менен ээрчишип жөнөштү. Ошо кечте Эсен менен Гүлай жаздын илеби келип калганын алгач ирет туюшту.

1982. март айы.

ДОСУМДУН МАХАБАТЫ ЖАНА МЕН (новелла)

Менин бир досум бар, аты – Жумаш. Өзү бир жерде тынч отура албаган кыймылдуу, тамашакөй, ары ичине кир сактабаган ак жүрөк жигиттерден. Жашы жыйырмадан небак өтүп кетсе да, дале бала эле бойдон. Жакын курбу болгонубузданбы, ар бир кубанычын, капалыгын, кыз жаатынан болгон ийгиликтерин – баарын мага жеткизип турат. Бир күнү «баланча кыз менен тааныш-тым» деп келсе, экинчи бир күнү «ошол эле кызды жатаканасына жеткирип бардым» деп так секирип кубанат. Анан менден кеңеш сурайт. Мен аянамбы, бул жагынан сенден тажрыйбалуураакмын дегендей үнүмдү жасайм. Ан сайын тигинин чыдамы кетип барат. Кхы-кхы – деп тамагымды кырып бери обдула, алгач иштин жөн-жайын сурап алам, анан барып гана негизги маселеге өтөм.

Сөзүм «данектүүрөөк» болсун дегендей, кез-кез суроо берип коём. Канчалык мен өзүмдү олуттуу кармайын десем да, сөздүн кызуусуна киргенде кантип анан баягы көнүмүш курбулашына айланганымды билбей калам. Андайда дос катары мен да болгон кеңешимди аябайм. Талашып-тартышып отуруп, ал мага үйрөтүп кирет... Акыр аягы бир пикирге келип же таарынышып тынабыз. Эмесе ошондой учурлардын бирин баяндап берейин.

Дем алыш күн болучу. Бирге жашаган балдар үйлөрүнө кетишип, бөлмөдө мен жалгыз калгам. Кеч ойгондум. Терезеден түшкөн күндүн жарыгы бөлмө ичине мээримин төгүп, төшөктө жаткан мени «тургун!» деп кытыгылагансыйт... Туруп чай койдум да, шашпай жуунуп-тарандым. Андан соң кайнаган чөөгүндү апкелип, чайды кыпкызыл кылып демдеп, жаңы гана столго отурайын деп жатсам, Жумаш кирип келди. Капалуу, кандайдыр бир нерсеге ачууланып алгандай түрү бар.

– Оо кандай, дос! Деги аман-эсенсинби?

– Ээ жакшы эле. Өзүңчү? – деп күңк этти тиги бурчтагы керебетке күп кулап баратып.

– Меники ойдогудай. Чайга карайлы, нистиң ак экен, жайыл дасторкондун үстүнөн чыктың.

Жумаш чай ичпей койдү. Жанында киши карап турса, оокатка деле табитиң чаппайт экен, бир-эки чыныны ууртамыш болуп, мен да өз керебетиме кыйшайдым. Биз бир топко дейре унчукпадык. Буга эмне болгон? Же жакындарынан кырсыктаганбы?.. Туруп, жанына бардым.

– Ой, сага эмне болду? Чай да ичпей койдун...

Жумаш «ээ койчу» деп кол шилтеп, үшкүрүнүп жиберди...

– Баса, баягы кызың менен эмне болдун?

– Жүрөбүз кыбырап.

– Кыбырап?.. Бул эмне дегениң?

– Анын жолугушууга чыкпай койдү. Кечке эшигин сагаалап жүрүп, тажаганда кеттим.

– Кызык эле жансың, ошого да кайгырат бекен! Кечээ чыкпаса, бүгүн чыгып калгысы бардыр. Балким, ал сенин баш теринди байкап көргүсү келгендир, а сен эмитеден ыйлактап алыпсың...

– Ошондой болсо кана! Ал экөөбүз бири-бирибизди такыр түшүнүшө албай койдук.

– Анан?..

– Мындай бир карасаң, мени сүйөт эледей. Өзүң калыс болчу: жасаган мамилеси, көз карашы, сүйлөгөн сөздөрү – баары «сени сүйөм» деп тургансыйт. Эгер сүйбөсө, өптүрөөр беле?

Досум Жумаш ушул акыркы «өптүрөөр беле?» деген бир ооз сөздү ушундай берилип, ушундай сыймыктануу менен айтты дейсиң, эрксизден мен да махабаттын өртүнө кабылгансыдым. Анын ошондогу бактылуу көздөрүнө карап туруп, каршы сөз айта албасымды сездим. Бирок бул бакты-таалайдын көз ирмемчелик көлөкөсү гана болучу, тез эле баары

Оторбаев Б.К.

кайдадыр житип жоголгондой кайрадан анын көздөрүнүн нуру өчүп, оор үшкүрүнүп алды.

– А сен ал кызындын бөлөк жигиттерге антип өптүрбөшүнө кепил боло аласыңбы?

– Антпегин сен! – Ал ордуна калчылдап тура калды. – Эгер сен мени сыйласан, минтип айтпашың керек. Ал андай жеңил баа кыздардан эмес.

– Болуптур, ал кыз сени сүйөт деп эле коёлу. Силер урушуп, таарынышасыңарбы?

Аз эле мурда калчылдап чыккан абалынан уялгандай ал унчукпай калды. Кандайдыр айласы кеткендей менден көзүн ала качып, оор үшкүрүнө жер тиктеп отурду. Өзүн колго алып алсын дегендей, мен да унчукпадым. Бир аздан соң сөздү өзү баштады:

– Сен эмнени сурадың эле?

Мен суроомду кайталадым.

– Кандай десем?.. Негизи урушуп, бири-бирибизге дооматыбызды арта элекпиз. Ырас, пикир келишпестиктер да жок эмес, андайда бири экинчибизди капа кылбоого, түшүнүшүүгө аракет кылабыз.

Мен таң калып бир паска олку-солку болуп турдум да, анан сөздү уладым:

– Таарынышпасанар, урушпасанар, айрым эрке талтандар сымал милдетинерди артпасанар, анда силердин эч кандай деле арманыңар жок. Же мен сени туура эмес түшүнүп жатамбы?

– Эх, кептин баары ошол таарынышпаганда эле болсо кана! А сен өзүнө: «кантип алар урушпай, таарынышпай жүрүшөт?» деген суроону берип көрдүңбү? Таарынычынды биле турган киши болсо таарынасың да, аны билер жан болбосо деле милдетинди артып турсан, бул анык эссиздик эмеспи. Чынымды айтсам, ал менин назарымды көп эле сындырат, бирок мен баары бир капа боло албайм. Канчалык таарыным келсе да, кайра эле айланып келе берем. Себеби, ал кыз менин ички көңүл туйгуларымды такыр сезбөөчүдөй, мээримдүү сөздөрүн айтып көңүлүмдү көтөрбөөчүдөй туюлат. А менин андан такыр ажырагым келбейт. Балким, менин бул жүрүшүм эр жигиттин ар-намысына каршы келээр, эмне кыл дейсиң эми?.. Баары бир мен ага болгон тунук махабатымдын алдында алсызмын. Мунумду ал дагы жакшы билет...

Досум оор улутуна ички арманын айтып жатты... Эми ага эмне деп кеңеш берсем? Маселеге бир жактуу карап, Жумаштын айтканына таянып баа берсек, күнөөнүн баары бечера кызда болуп калганы турат. Адамдар өзүнө сын көз менен кароодон аксашат эмеспи, балким, ал ички таарынычы менен күнөөнүн баарын ашыгына оодарып жаткандыр?..

– Ал кыз сулуу болсо керек эле?

– Сурайсың да, тим эле чүрөк! Мен ага дүйнөдөгү асылдардын асылын да теңбес элем.

– Сулуу экенин өзүнө да айтасыңбы?

Абыл, Жаркын баяны

– Айтпаганда, анын эмнесин ичке катмак элем?..

– Сен анын кулагына пери кызындай татынакайлыгы, мүнөзүндөгү баа жеткис асыл сапаттары, адамгерчилиги, кимди болсо да бактылуу кылчудай жылдыздуулугу тууралуу тим эле кумдай куйсаң керек?

– Эми болгонду болгондой айтасың да. Чынында эле аны адамзатта чанда бир жолугуучу периште десе болот.

– Баары түшүнүктүү. Ооба, ал кыздын сулуулугунда, мүнөзүндөгү мыкты сапаттарында талаш жок. Чынында эле ал абдан жакшы кыз болсо керек. Сен ушунда чоң жаңылыштык кетиргенсиң. Билесиңби, кыргызда: «мактоо адамды бузат» деген накыл кеп бар, бул жөн салды сөз эмес, мында чоң маани жатат. Лев Толстойдун «Согуш жана тынчтык» романындагы сулуу айым Еленди эске түшүрүп көрөлүчү. Аны элдин баары: «сен сулуусун», «сен татынакайсың», «дүйнөдө сага теңдеш бир да аял жок» деп дайым эле мактай беришкендиктен, көңүлүнүн тереңинде «чын эле мен өзгөчө жаралсам керек» деген эгоисттик сезим пайда болгон. Ал үчүн толгон поклонниктеринин кайсы биринин таарынычы, шагы сынып калышы түккө турбаган. Себеби бирөө кетсе, экинчисин оной эле таап алып турган. Сен мени туура түшүнсөң... Сенин сүйгөн кызың да балким өзүн баарынан жогору сезип, «таарынып кайда барат дейсиң, акыры өзү эле жалдырап кайрылып келет» деген сыяктуу пас түшүнүктө калып жатпасын. Буга кандай дейсиң?

– Койчу, кантип эле ошондой болсун, Елен менен аны тең катар койгондо болбойт да. Ал эгоистка эмес. Анын башкалар үчүн азаптанганын, тынчсызданганын, керек болсо колундагысын берип ыраазы кылганын көргөн болчумун.

– Болуптур, эгоистка эмес экен – анына макулмун. Анда ал сага ишенбейт го, чынбы?

Кейпи, бул жолу анын талуу жеринен кармасам керек, досум бир паска унчукпай калды. Мүнөзүндөгү кайсы бир оркойгон кемчилигин мойнуна алууга эрки жетпегендей оор күрсүнүп алды. «Ушундай да таш боор болосунбу?» дегендей мага кыйыгы менен бир тигилип, дагы бир жолу терең үшкүрүнүп жиберип, анан сөзгө кирди:

– Чынын айтсам, ушул жагын билбейт экемин. Эми ойлосо, убада бербегени, ачылып сүйлөбөгөнү, кайсы бир майда-чүйдө таарынычтарымды жүрөгүнө жакын албаганы – баары ошол мага ишенбегениненби дейм. Эгер чындап эле ал мага ишенбесе, бул үчүн өзүмдү гана күнөөлөшүм керек. Анан меники жакшыбы, алды-артымды карабай жашоодогу «практический» сүйүү тууралуу, ошондой эле кыздар темасында да ойду-тоонун баарын божурай берчүмүн. Жада калса анын көзүнчө башка кыздарга сөз таштап тамашалашуудан кайра тартчу эмесмин.

– Мындай мамиле сүйгөнүн сыйлабаганга жатарын билесиңби?

– Азыр билем десем да болот, – деди ал башын төмөн сала кейиштүү үшкүрүп.

– Демек, жалгыз сен сыздабай эле, бечера кызды өзүң кууратчу турбайсыңбы? Ортодогу ыргылжың мамиле үчүн эми кимди күнөөлөөгө болот?

Досум Жумаштын эми такыр айласы кетип калды. Оңойбу анан, күппөгөн жерден минтип буга чейинки кууралына жалгыз өзү себепкер болуп отурса?..

– Кимди күнөөлөйбүз дейсиң да, албетте – мени, башка кимди болмок эле?! Баарына мен күнөөлүүмүн. Эми эмне кылам?.. Ал мени түшүнөөлаар бекен, кечирээр бекен?..

– Койчу эми, чөкпөсөң анчалык. Эгер ал кыз сени чындап сүйсө, сөзсүз кечирет. Ка-ап, көңүлүңдү көтөрүшүң ордуна кайра капа кылып алдым көрүнөт, сен мага таарынган жоксуңбу?

– Жок, эмнеге таарынама элем, тескерисинче мен сага ыраазымын. Мен эми аны такыр капа кылбоого аракет кылам, сен менин көзүмдү ачып койдун, көрсө мен эссиздик кылыпмын. Эх... сен эми мен тууралуу таптакыр начар ойдо болуп калдың окшойт...

– Сен антип айтпа да, чын достор бири-бирине кеңешип турбаса болчубу. Мени жөн эле көтөрө чалып мактай бербе: мен билбегенди сен билесиң, сен билбегенди мен билем. Сынактан өткөн сүйүү гана бекем болот, эми жолукканда кайрадан тил табышып калгыңар бардыр.

– Оозуна май, ошондой болсо экен!.. – деди кубанып.

Досума кошулуп мен да кубандым. Ортодогу ашыгылык оту алоолоп күйүп, сүйүшкөн эки жаштын келечеги үчүн бакты, таалай болуп келишин тиледим.

Жумаш экөөбүз сүйүү темасында дагы көпкө сүйлөшүп отурдук, бири-бирибизге келечек ойлорубузду айтып, сонун кыялдарга да баткансыдык. Жанагы сууп калган чөөгүндү кайра кайнатып, кыпкызыл кылып демдеп, болгон оокатты стол үстүнө бүтүн жайнатып, өзбек туугандарчасынан чынынын четинен шоркурага ууртап коюп, боргулдана чай ичтик.

Чай ичип болгон соң, Жумаш кызына кетти. Мен кайрадан керебетке кыйшайдым. Мына тамаша! Чепилдеп алып ал кыз менен жүрөт да, а мен соксоюп дале жалгызмын. Кой, жаштык кез өтүп кете электе эртеңден баштап кыздарга көңүл бура жүрөйүнчү, балким, көптөн эңсеген сүйгөнүмө жолугуп калгым бардыр...

Досум азыр кызы менен жарашып алган, күздө үйлөнүшөт. А мен дале жалгыз жүрөм. Деги мен сүйө, ал да мени жактыра турган кыз кайда жүрөт болду экен? Кызык, мага жолукчу кызды кандай деп элестетсе болот? Менин оюмча, сөзсүз сулуу болот болушу керек. Ал кыз чындап эле бар болсо, тезирээк эле жолукса экен! Мен ал кызды талыкпай көчөлөрдөн, окуу жайлардан, кафе, ресторандардан – бардык жерден издей бермекчимин. Сөзсүз табам ал кызды, мен аны табаарыма кадиксиз ишенем, чынымды айтсам, ишенбей да коё албайм.

1983. май айы.

Gi de Monassan

ЫРАЙСЫЗДАРДЫН ЭНЕСИ

(новелла)

Мен бул жийиркеничтүү окуяны жана бул жийиркеничтүү аялды жакында эле ак сөөктөр коомуна жакшы белгилүү, жаш, татынакай, келбети келишкен, баары сугун артып умтула караган бир париждик айымды бай адамдар барчу пляждан жолуктурганыман улам эстедим. Окуя небаккы, бирок мындай нерселер түк унутулбайт.

Жакын досум мени элет жериндеги чакан шаарчага конок болуп кетүүгө чакырды. Жашаган жеринин урунттуу булуң-бурчтарын жакындан тааныштыруу ниети менен ал мени улам бир жагына алып барды: жаратылыштын кооз көрүнүштөрүнө суктанууга мажбурлады; урандыларды, устаканаларды, эски сепилдерди карап чыгууну сунуш кылды; эстеликтерди, чиркөөлөрдү, кооздолуп чегилип жасалган укмуш дарбаза-эшиктерди, аябагандай чоң же бир кызык кейиптеги дарактарды, ыйык Андрейдин дубун жана рокбауздук тис жыгачын көрсөттү.

Качан мен анын көңүлүн улай, толкундануу менен баарына суктанымыш этип карап чыккан соң, досум эми көрө турган деле нерсе калбаганын айтты. Мен ичимен терең дем алып, жеңилдене түштүм. Демек, эми дарактардын көлөкөсүнө отуруп, бир аз эс алса болот. Капыстан эле кайрадан унчукту:

– А баса! Бизде ырайсыздардын энеси бар эмес беле, сен аны көрүүң керек.

– Ал эмне болгон «ырайсыздардын энеси»?

– Ээ бир шумдук аял, тим эле албарсты. Жыл сайын бул азыткы атайы эле жийиркеничтүү, киши коркчу желмогуздарды - кейпи суук майып балдарды тууйт жана аларды паноптикум* кармоочуларга сатат. Адам сыягы жок, пас акча табарлар убак-убагы менен жаңы ырайсыз туулганы жайынан кабардар болушуп, жакса алып, ал үчүн энесине рента төлөшөт. Азыр андай ырайсыздардын саны - он бир. Мастен абдан байыды.

Сен балким мени тамашалап жатат, ойлоп тапты, өтө эле апыртып жиберди деп жаткандырсың. Эч андай эмес. Мен сага чындыкты, нукура чындыкты айтып жатам. Жүр, барып көрөлү. Анан мен сага ал аялдын эмне болуп ырайы сууктарды жаратып калганын айтып берем.

Ал мени шаардын чет жагына алып барды. Аял жол боюндагы татынакай чакан үйдө турат экен. Көз жоосун алып бардыгы сонун, жыйнактуу, жыпар жыттуу гүл толгон бак. Тынч эс алууга кеткен нотариустун чарбагы сыяктуу.

* Паноптикум – майып, адамдан башкача төрөлгөн балдарды, жаныбарларды кармап, багуучу мекме.

Оторбаев Б.К.

Кызматчы аял бизди элет жерине мүнөздүү чакан мейман үйүнө киргизди. Анан тиги мастен үстүбүзгө кирди. Жашы кырктарда бар. Солдоюп чоң катаал жүздүү, бою түз, күчтүү, кадимки дени сак дыйкан аялдын - жарым-жартылай айбан, жарым-жартылай аял пендесинин типтүү үлгүсү. Жогорудагы кылыгы үчүн жаман көрүшөрүн ал билчү, ошон үчүнбү, келгендин баарын көңүлү бузула, үтрөйүп кабыл алат.

– Сиздерге эмне керек? – деп сурады эле, досум:

– Сиздин кичүү чүрпөнүздү соо балдардан түк өзгөчөлүгү жок, өзүнүн бир туугандарына такыр окшобойт деп айтышат. Мен өз көзүм менен көрүп ишенейин дедим эле. Чынбы ушул? – деп кайра өзүнө суроо узатты.

Ал бизди жеп ийчүдөй болуп алдыртан бир карап алды да деди:

– Эч кандай андай эмес, мырза жигит! Ал тигилерден да кебетеси суук, коркунучтуу. Ишим түк онунан чыкпайды. Баары ушул сыяктуу, бипбирдей, кандайдыр бузук тийгендей. Кудай неге мага – жалгыз, бактысыз аялга сыртын салат? Деги эмнеден улам?

Анын бүткүл турпаты өлө корккон адамды эске салып, эки жүздүүлүк менен тез сүйлөп жатты. Ал ачуу үнүн жумшартууга аракет кылды; бул ыйламысырап, жалооруп чыккан үн чын эле ушул карышкыр болуп улуу, албуут кыймыл үчүн жаралгансыган ири, олдоксон, сөөктүү денеден бөлүнүп жатканы таң калыштуу болучу.

Досум мындай деп сурады:

– Үйдөгү баланызды көрүүгө болобу?

Мага ал кызара түшкөндөй туюлду. Мүмкүн жаңылгандырмын. Бир аздан соң катуу унчукту:

– А эмне үчүн?!

Ал ачуулуу, күйүп турган көздөрүн бизди карай атып, башын көтөрдү. Жолдошум сөзүн ары улантты:

– Сиз аны эмне үчүн бизге көрсөткүңүз келбейт? Ансыз деле башкаларга көрсөтүп жүрөсүз го Мен кимдер тууралуу айтып жатканымды сиз жакшы билесиз.

Аялдын ачуусу келе түштү. Эми ал үнүн да кармабай, албууттанып баштады:

– Мында эмне келдиңер? Мени эзип жеш үчүнбү? Менин балдарым айбанга окшопуп калганы үчүн да ээ? Силер аны көрбөйсүңөр, түк көрбөйсүңөр! Кеткиле бул жерден, жоголгула! Силер эмнеге эле мага жабышып калдыңар?!

Жыйрылып, баса калчудай болуп, ал бизге атырылды. Анын ачуу чаңырыгынан уламбы, коңшу бөлмөдөн кандайдыр онтогонго, андан да мыйбологонго окшогон аянычтуу, тири укмуш үн угулду. Тула боюм дүркүрөп, үрөйүм учту. Артка кетенчиктеп барып токтодук.

Досум өктөм унчукту:

– Көзүңүзгө караныз, Азезил аял (эл аны Азезил аял деп аташчу), мунунуз үчүн качандыр бирди көрөсүз!

Абыл, Жаркын баяны

Ал жини кайнаганынан калчылдап чыкты. Өзүн жоготуп, муштумдарын булгалай, өкүрүп коё берди:

– Жоголгула! Эмне үчүн бирди көрөт экенмин? Көзгө көрүнбөй жоголгула, жексурлар!

Жакабызга асылып, тыгып жиберерине аз эле калды. Биз кеткиче шаштык; көңүлгө эң эле оор тийип, маанайыбыз чөгө түштү.

Сыртка чыкканыбызда, досум сурады:

– Көрдүң го?.. Кандай, жактыбы?

Мен жооп бердим:

– Эми бул мастен тууралуу калганын сүйлө.

Анан ал жаны гана бышып, тынч деңиз сымал сыдырым желге араң серпилген шалбаа чөбүн тең жарып өткөн кенен ак жол менен жай келе жатканыбызда, мына буларды айтып берди.

Бул аял мурда сарамжалдуу, иштерман, токтоо кыз эле, фермада жалданып иштечү. Эркек достору жоктой эле көрүнгөн, начар жактарын деле эч ким байкабаган. Фермада иштеген бардык кыздардай эле ал дагы орок маалында, орулган буудайдын арасында, асманда күн күркүрөп, аба кызарып чыккан мештин урган илебиндей үп тартып, боз улан жигиттер менен бой жеткен бийкечтердин күнгө күйгөн денелери терге чыланган убакта күнөөгө батты.

Көп өтпөй ал боюна болуп калганын сизди; уят жана коркуу сезими аны кыйнады. Эч ким билбеши керек эле, андыктан ал тактайчалардан жана аркандын үзүндүлөрүнөн өзү жасап алган бекем корсет менен ичин катуу танып жүрдү. Улам өскөн баланын түртүүсү менен ичи канчалык чоңойгон сайын, өзүнүн кыйноо куралын ошончолук бекемирээк тартып байлады; мында ал катаал сыноого кабылып, туруктуулук менен чыдап, ал гана эмес дайыма жылмайып, тың кыймылдап, оор азапта калганын түк билдирбеди. Ал курсагындагы тырнактай тирүү жанды өзүнүн шумдуктуудай аспабы менен кызылдай кыйноого алды: аны кысты, мунжу кылды, акыры түрү укмуш айбанга айландырып тынды. Кысылган баш сөөгү созулуп, учтуу шиш сымак болуп калды, тостойгон эки чоң көзү маңдайына чыга түштү. Денесине жабышкан буту-колдору ашыкча узарып, жүзүмдүн бутагы сымал ийрейди, а манжалары жөргөмүштүн буттарына окшоп калды. Денеси такыр эле өспөй, жаңгактан бетер бөрсөйүп барып токтоду.

Ал жаз маалы эртең менен талаада төрөдү. Жардамга чуркаган чөп отоочулар анын курсагынан чыгып келе жаткан ырайы суук жандыкты көрүшкөндө, коркуп кайра качышты. Бүткүл чөлкөмгө анын бир түрү укмуш, азезил-шайтан сымал немени тууганы жөнүндө сөз тарады. Мына ошол күндөн баштап аны «Азезил аял» деп атап калышты.

Аны ал жерден кубалап жибершти. Кайыр сурап жашап жүрдү, а балким жашырын денесин сатып дагыбы; ал көзгө урунуп калган, түзүк кыздардан болучу, ошондой эле эркектердин да далайы тозоктун отунан коркушпайт эмеспи.

Алгач ал өзү тууган ырайы суук «чүрпөсүн» түк дагы көргүсү келбеди. Балким муунтуп өлтүрүп салар беле, дин кызматчысы анын антерин билип, сот менен коркутканынан улам мизи кайтып, аргасыз багып өстүрдү.

Бир күнү ошондой өтүп бараткан кыдырып оюн коюучулар мындагы түрү шумдук жандык жөнүндө угушуп, карап көрүүнү, эгер туура келсе, өздөрү менен ала кетүүнү чечишти. Чын эле жагып, энесине беш жүз франк акчаны ошол эле жерден нак санап беришти. Алгач аял тартынып, такыр эле көрсөтпөйүн деди эле, бирок ырайы суук баласы үчүн көп акча алуу мүмкүн экенин түшүнгөн соң, ар бир тыйынды эсептеп, жандан башкача өзгөчөлүктөрүн санап, кадимки дасыккан далдалчылардан бетер көжөлө баасын көтөрүп, соодалашып баштады. Кокус алдап кетишпесин деп, ал тигилерди кагазга кол коюуга мажбурлады. Кыдырып оюн коюучулар бул ырайсызды чындап эле өздөрүнө кызматка алышкандан бетер аялга жыл сайын макулдашылган суммадан тышкары дагы төрт жүз франктан төлөп турууга милдеттеништи.

Күтүлбөгөн киреше аны акылдан адаштырды; эми ал тиш каккан буржуйларга окшо рента чогултуп алыш үчүн дагы башка ырайсыздарды жаратып, тууп алууну катуу энесиди. Дени сак, бөтөнчө төлдүүлүгүбү, анын аракетин онунан чыкты. Ал кыязы өзү төрөгөн ырайсыздарына боюндагы кезинде коюлган басымга жараша ар түрдүү форма берүүнү өздөштүрдү көрүнөт: узунун да, кыскасын да тууду; бири крабга окшош болсо, башкасы кескелдирикке окшоду. Айрымдары өлүп, ар жолу катуу кайгырып жүрдү. Сот кийлигишип көрдү эле, эч нерсени далилдей албай койду. Акыры эркине коюшту. Ана эми, минтип дале ырайы суук майып балдарды жаратуусун улантууда.

Бүгүнкү күндө ырайсыздардын саны - он бир, баары тирүү, жылына аялга беш-алты миң франк киреше киргизишет. Бирөөнө – жанагы бизге көрсөтпөй койгонуна кардар чыга элек. Бирок аял аны көпкө кармабайт: бардык кыдырып оюн коюучулар мастенди жакшы билишет жана убак-убагы менен тие кетишип, жанысы бар же жок экенинен кабар алып турушат. Эгер бул жолку үлгүсү өтө кызыгууну туудурса, ал кадимкидей аукцион уюштуруп да жиберет.

Досум унчукпай калды. Көңүлүм бузулуп, ачууга уугуп чыктым: ошондо эле бул жексурду өз колум менен муунтуп салбаганымга өкүндүм.

– Атасы ким? – деп сурадым эле:

– Белгисиз. Ал же алардын кайсы бир деңгээлде уяттары бардай. Негедир ачыкка чыгышпайт. Балким аял тигилер менен түшкөн акчаны бөлүшүшү да ыктымал, – деп жооп берди.

Мен бул окуя жөнүндө такыр унутуп койгон элем, анан эле ак сөөктөр пляжында келбети келишкен, татынакай, кылыктуу аялды көрүп калдым: аны көзү менен тең айланган ашык адамдары курчап алыштыр. Пляж аркылуу досум, ушул курорттун врачы болуп өтүп бараткан элек. Он мүнөт өтүп-өтпөй мен кумда ойногон үч кичинекей баланы нянькасы менен көрдүм. Жерде балдактар жаткан эле; негедир жүрөгүм кысыла

түштү. Ушунда мен бардык үч баланын кебетелери бузулган, өркөчтөрү чыккан, ийрейген, ирендери суук экенин байкадым.

Доктор мага муну айтты:

– Булар – сен азыр эле жолуктурган татынакай, кылыктуу айымдын жараткандары.

Мен кейип үн каттым:

– Эх, байкуш эне! Деги ал канткенде кубанып күлө алат?!

Досум жооп улады:

– Сен аны аяба, кымбаттуум. Бактысыз балдарды аёо керек. Боюнда болгон акыркы күнгө чейин белин түз, ичке алып жүрүүнүн натыйжасы ушул. Мындай адаттан тышкары майыптык корсеткен улам. Бул оюнда керек болсо алтындай өмүрүн тобокелге салып жатканын ал жакшы билет. Дайым сүйүп жактырышып, сулуу бойдон калса болду, ага баары бир.

Ушунда менин эсиме башка бир аял, өзүнүн ырайы суук балдарын соодалаган Азизил аял, эсиме түштү.

Орусчадан которгон
Б.К. Оторбаев

ЧЫН ТИЙБЕС (фантастикалык новелла)

Советтер Союзунун Баатыры, СССРдин учкуч-космонавты Юрий Николаевич Глазков өзүнүн фантастикалык аңгемелери, новеллалары менен окурмандарга кеңири белгилүү. Төмөндө анын азыркы күндүн актуалдуу проблемаларынын эң башкысына – ядролук согуш коркунучуна, куралсызданууга арналып жазылган фантастикалык новеллаларынын бири «Чын тийбестик» («Недотрога») сиздердин назарыңыздарга сулуштамакчыбыз.

Чалгынчы кеме кайсы бир планетанын аймагына туш болду. Тааныш эмес жылдыздар, чоочун асман, кандайдыр белгисиздикти күтүү... Планета улам чоң көрүнө берди, материктердин сөлөкөтү укмуштай кооз, кайталангыс эле. Аларды бөлүп турган океандар тигилерге өзүнчөлүктү, таасирдүүлүктү жана да кандайдыр зор сыймыктанууну берип тургансыйт. Планетада аңсезим бар, Жердеги радиотелескоптор тарабынан кабыл алынган сигналдар так мына ушул жактан келип жаткан эле. Планета жөнүндө көбүрөөк билүүнү, андагы өнүккөн цивилизация менен кездешүүгө жакшылап даярданууну баары каалап жатышты. Бул иште компьютер гана жардам бере алмак, анын эсинде аңсезимдүү жашоосу бар бөлөк планеталар боюнча маалыматтар бүт жазылуу. Компьютер жаңы кабарларды күтүп жаткан: аны бардык жагынан изилдеп, буга чейинки белгилүү фактылар менен катар коюп, адамдарды өзүнүн ойлоо сезиминин жетишкендиги жана аныктамаларынын тереңдиги менен таң калтырыш үчүн эңсеп күтүп жаткан. Веганын желмогуздары менен африкалык пилдердин азууларынын

Оторбаев Б.К.

жана мандай сөөктөрүнүн калыңдыгынын бирдей экенин байкаганы да кокусунан эместир? Ал – планеталык компьютер, өз ишинин чебери жана билгиси болчу.

Азыр болсо, компьютер адамдардын каалоосун кылдат байкап, алар үчүн планетанын көлөмдүү сүрөттөлүшүн түзүп берди. Татынакай, ар түрдүү түстөгү шар кают-компаниянын чок ортосунда, абада илинип турду. Орундуктан турбай эле планетага колунду сунууга жана кармалап көрүүгө мүмкүн болучу. Алаканың менен бүткүл бир континентти, океанды жаап коюуга болот эле, андайда планетанын көрүнүшү өзгөрүп, бир нерсени жетпегендей жана көрксүз сыяктанып калат. Материктердин сөлөкөтүнөн бул дүйнөнүн өткөндөгүсү чагылып турду... Компьютер мына ушуну билгичтик менен пайдаланды, бардык материктерди бириктирди жана планетанын миллиарддаган жылдар мурда кандай кебетеде болгонун көрсөттү. Анан байыркы материкти жаракалар менен бөлдү жана континенттердин океан боюнча кандайча сүзүп жөнөгөнүн сүрөттөдү. Көз алдыга өткөндөгүлөр тартылды, компьютер болсо, андан ары кетти: материктерди өз жолунан тоолорду да шыпырып кеткен жылып жүрүүчү муздар менен жапты, токойлорду жана жаныбарларды өстүрүп чыгарды, аң-сезимдүү жандыктардын өнүгүшүн көрсөттү... Бактысыз жандарды тоолорго кубалап, зор толкундар тиричиликти жок кылып жатты, жанар тоолор өздөрүнүн балкып эриген баткагында жандууну чөктүрүп, алоолонгон өрттөр алардын калганын аймады, а акыл-эс болсо жашай берди, күрөштү, чыңалды, өзүнө жашоо укугун жана биринчиликке болгон укукту жеңип алды... Компьютер өсүмдүктөр дүйнөсүн көрсөттү, бирде жашылга, бирде сары түскө боёп, алар менен материктерди жапты, кумга көөмп, бороон-чапкын менен талкалап жана улам кайра баштан жаратып турду. Суу астындагы дүйнөнүн көрүнүшүн, канаттуулардын топ-топ болуп эркин учканын көрсөттү. Акыл-эстин планетасы, бакты-таалайдын планетасы!..

– Татынакай планета, бул сулуулук ал үчүн бир топ кыйынчылыкка турган экен, азыркы жашоочулары кандай бактылуу! – деп суктанып, космонавттар биринен сала бири өз ички ойлорун угуза билдирип жатышты. – Тез эле алар менен жолугушсак экен, илим-билим алмашат элек, өткөндөгүлөрүн сурап, эртеңки келечегибиз тууралуу сүйлөшөт элек.

– Эмнеси болсо да дагы бир айланып көрбөйлүбү, командор, кандай дейсиң? – деп сунуш кылды дайым сак штурман.

Ашыкча шек саноочулукту четке кага баары чуулдап калышты. Ансыз да планетада тынчтык жана ынтымак орун алганы айдан ачык, эч ким эч нерсени жашырбасы көрүнүп турат го?..

Командор өз билгенин жасады: орбитаны төмөндөттү жана эми атмосферада дагы бир айлампа жасоо үчүн башкарууну компьютерге берди. Кеме чексиз көгүлтүр океанга сүнгүп кирди да, чон, татынакай шаарды көздөй бет алды... Капыстан эле шаардын көрүнүшү өзгөрдү: кемени көздөй оттуу узун денечелер созулду. Кеме коргоочу каражат менен курчалды. Ага урунуп, денечелер жарк этип жанып чыга келишти, шаарга

Абыл, Жаркын баяны

ракеталардын сыныктары күбүлүп түштү... Бүткүл өлкө боюнча сиреналар улуп, согуш мезгили келди. Күжүрмөн механизм аракетке келтирилип, пружина коё берилди. Кеме болсо учуп баратты жана улам жаңы ракеталардын соккуларын өзүнө чакырып, ядролук жаанды, өрттөрдү жана да кыргын өлүмдү пайда кыла компьютер аркылуу башкарылып кете берди. Ракеталар бардык тараптан учуп жатты, баары аралашып, душман кайда экенин жана ким ага кол салганын эч ким түшүнгөн жок. Бардыгы жана бардык тараптан атып жатышты, самолёттордун зор топтору абада кармашып, күйгөн машиналар алоолонуп төмөн кулап жатты. Тирүүчүлүктүн акыры, азап орноду.

Кеме бул бир паста отко чулганган акылсыз материктерден оолагыраак океан тарапка бурулду. Адамдар болуп өткөндү андап билүүгө аракет кылып, үн-сөзсүз олтурушту.

Оксандын тептегиз бети кайнап чыккандай болуп, андан ракеталардын ичке, жырткыч ийнелери суурулду. Үстүгө суу астында сүзүүчү кайыктардын узун кара денелери калкып чыгып, кемелер чөгүп жана күйүп жатты...

Командор кыскача команда берип, кеме жогорудагы орбитага атып чыкты. Бирок, буга чейин жайбаракат айланып жүрүшкөн жандоочу спутниктер капыстан эле лазер нурларынын жардамы менен улам кайра кеменин коргонуусун бузууга, анын сырткы каптоосуна жетүүгө, аны күйгүзүүгө, бөлүмдөрүнө боштуктун кирип келишине, мында да акыл-эсти жок кылууга аракет кылып жатты. Бул колдорунан келбеген соң, өздөрүнүн алысыздыгына болгон ызасын сырткары чыгарышкан сымал, эми алар башка буталарга карай атырылышты...

Кеме дагы оолак, коопсуз боштуктун тереңин карай бет алды. Адамдар корккондон өздөрүн жоготуп коюшту, бир гана сезимсиз компьютер кабыл алынган кабарларды иштеп чыгуу менен, өзүнүн көнүмүш чеберчилигин уланты берди. Адамдар жаңы эле, бир аз гана мурда суктана карап отурушкан, алар түзгөн шар көгүш жаркырак болуп куйду, оорулуу жүрөк сыяктуу тез-тез булкуна баштады, анан туруштук бере албай, бир канча жалпыраган бөлүктөргө бөлүндү...

А кеме болсо, өзүнөн өзү качкан сыяктуу планетанын жана анын акылсыз жашоосунун алдында өз күнөөсүнөн уялган шекилде боштуктун алыскы тереңине карай улам ылдамдай сызып баратты.

*Орусчадан которгон
Б.К. Оторбаев*

МАЗМУНУ

Абыл, Жаркын баяны (поэма).....	3
Ашыглык ырлары.....	51
Кечиккен сүйүү ырлары.....	62
Аскердик-патриоттук ырлар.....	65
Ар кыл ырлар.....	70
Канааттанбоо ырлары.....	76
Бир үзүм тагдыр (аңгеме).....	78
Досумдун махабаты жана мен (новелла).....	84
Ырайсыздардын энеси (новелла).....	89
Чын тийбес (фантастикалык новелла).....	93

Адабий-көркөм басылма

Оторбаев Болот Капарович

АБЫЛ, ЖАРКЫН БАЯНЫ (махабат легендасы)

Литературно-художественное издание

Оторбаев Болот Капарович

СКАЗАНИЕ ОБ АБЫЛЕ И ЖАРКЫН (легенда о любви)

Терүүгө 2009- жылы берилди. Басууга 2009- жылы
кол коюлду. Форматы 60x84 1/16. «Times Kirg» ариби.
Осфеттик кагаз. Көлөмү 6 басма табак. Нускасы 300 даана.
Келишим баада.